

107/1941.

247253

XXIII. ÉVFOLYAM.

1941. 12. SZÁM.

Az Út

folyóirat a lelkipásztori
és nevelői munka számára

l a p í t o t t a : R a v a s z L á s z l ó

BCU Cluj / Central University Library Cluj

T A R T A L O M

Az Ige tükrében. *Halk, tiszta szó.* (Ravasz László.)

A szeretet, mint a fegyelmezés eszköze. (Kali S.)

Isten rostájában. *(Ravasz László könyve.)* (I. L.)

Az énektanítás fontossága. (Kovács Lajos.)

Az erdélyi ref. egyházkerület a magyarországi református egyház egységében. (I. L.)

Gyakorlati tanítások. (Kovács Lajos.)

Gyakorlati tanácsok. (Kovács Lajos.)

Irodalom.

SZERKESZTIK ÉS KIADJÁK: DR. IMRE LAJOS, DR. TAVASZY SÁNDOR.

ELŐFIZETÉSI ÁRA: EGY ÉVRE 4— PENGŐ. — EGYES SZÁM ÁRA 40 FILLÉR.

Olvasóinkhoz.

Azok után a jelentések után, amelyeket a lap sorsáról előbbi számainkban közöltünk, most már ebben az utolsó számban ezen évfolyamnak, döntenünk kellett a lap további fennállásának kérdésére nézve.

Két dolog volt, ami ezen kérdés fellevésében döntőleg befolyásolt. Az egyik az a kérdés: nem vált-e feleslegessé a lap, van-e még helye a szolgálatának, vannak-e, akiknek segítséget nyújthat s van-e visszhangja azoknak a gondolatoknak s annak a felfogásnak, amit a lap képviselni akar? A másik kérdés az volt: fenn lehet-e a lapot anyagilag tartani? Bár ez csak másodrendűnek látszik, mégis fel kellett vetnünk, hogy a lap anyagi jövője kérdésében is tisztázzuk a helyzetet.

Mióta utoljára írtunk erről, az első kérdésre vonatkozólag számos feleletet kaptunk. Felemelően és sokszor megszegyenítően hangzottak ezek s szinte egyértelműleg azt fejezték ki, hogy ezt a lapot nem tartják megszüntetendőnek s kívánják további fenntartását. Ezen a helyen hadd köszönjük meg az erdélyi és más kerületekben lakó olvasóink sok biztató, testvéri szavát s azt, hogy mégis van egy olyan sereg, amelynek tagjai a mi lapunktól várnak valamit és ragaszkodnak ahhoz.

A másik kérdés, a lap anyagi biztosítása kérdése, még nincs eldöntve. Ma a jelen nyomdai árak mellett egy kicsiny sereg, bármilyen lelkes legyen is, nem tudhat egy lapot fenntartani. Mégis úgy gondoljuk, hogy hitetlenség volna Isten akarata iránt, akinek megbízását az érkezett levelekből kihangzani véljük és bizalmatlanság azok iránt, akik olyan szeretettel állottak a lap mellé, ha nem próbálnánk meg vállalni a kockázatot s a lapot megszüntetnénk. Ezért azt határoztuk el, hogy Isten segítségével és azok támogatását kérve, akik eddig a lap mellett állottak, a jövő évfolyamnak nekiindulunk.

De ugyanekkor hadd kérjük olvasóink további támogatását. Azok a nyilatkozatok, amik beérkeztek, nemcsak arról beszélnek,

(Folytatása a boríték 3-ik oldalán.)

AZ ÚT

Folyóirat a lelkipásztori és nevelői munka számára.

ALAPITOTTA:

RAVASZ LÁSZLÓ.

SZERKESZTIK ÉS KIADJÁK:

DR. IMRE LAJOS, DR. TAVASZY SÁNDOR.

XXIII. ÉVFOLYAM.

KOLOZSVÁR.

1941.

TARTALOM:

Az Ige tükrében.

Imre L.: A lelkipásztor erőtlensége	65
Az előljárók	213
Káli Dénes: „A papok pedig kürtöljenek“	33
„Idegen tűz“	89
„Meghalni inkább“	197
Márkó József: A gyógyító liszt	277
M. Nagy Ottó: Még ez esztendőben	1
Ravasz László: Halk, tiszta szó	309
Thurneysen—Nagy József: Szabadság	153

Prédikáció-vázlatok.

Bonczidai Dezső	121
Borbáth Dániel	216
Deák Ferenc	245
Farkas Jenő	181
Geréb Pál	35
I. L.	92, 200, 279
Kádár Géza	68
Olajos László	155
Sinka József	2

Élet és munka.

Az anyaszentegyházról (Pápai Páriz Imre)	40
A hitnek kisértete ellen való imádság (Huszár Dávid)	67
Krisztus személyiségének jelentősége (Dévai Biró Mátyás)	6
Régi húsvéti ének	91

Adatok, megjegyzések.

Keresztyén udvariasság és hivatalos érintkezés (I. L.)	24
Népiség és missziói munka (I. L.)	146
Papiros-misszió (I. L.)	80
Pro futura cautela	145
Régi hang — vagy új? (I. L.)	53
Statisztikai adatok (K. L.)	227
Szórványkérdés (I. L.)	226

Cikkek, tanulmányok.

Ady László: Értesítés a magyarkapusi népfőiskoláról . . .	128
Dávid Gyula: Székelyudvarhelyen tartott népfőiskola . . .	132
Ecsedy A.: A vasárnapi iskola Istenországa szolgálatában	159
H. J.: Szemben a missziói paranccsal	17
I. L.: A gyülekezet, mint kultuszközösség	96
„ A Ref. Férfiszövetség feladatai	110
„ A világ vége	105, 137
„ Az egyházi vagyon és kezelése	12
„ Az erdélyi református egyházkerület a magyaror- szági református egyház egyeségében	324
„ Két református népfőiskolai tanfolyam	125
„ Isten rostájában (Ravasz László könyve)	318
Káli Sándor: A szeretet, mint a fegyelmezés eszköze . . .	310
Kiss Sándor: A magyar ev. ifj. mozgalmak	42
Kovács Lajos: A fogalmazás jelentősége	264
„ Az énektanítás fontossága	321
„ Gyakorlati tanítások . 237, 268, 301, 303, 330	
„ Gyakorlati tanácsok	271, 308, 334
„ Új köntösben	228
Kozma Tibor: Isten és a Sátán	186, 204, 220
„ Jézus hív	7
Kristóf György: Károlyi Gáspár kérdései	249, 284
Krizsovánszky L.: Helyzetkép Kisiklód magyar lakosai állapotáról	75
Máthé György: Akarjunk egyek lenni!	232
Mózes András: Adatok a románok reformációjára vonat- kozólag	49
„ Vasárnapi iskola 56, 87, 115, 148, 173, 234, 261, 305	
Nagy Géza: Az erdélyi szellem és a protestantizmus . . .	290
Sinka József: A házassulandók előkészítése	192, 209
Técsy Sándor: A tanító az egyházban és az iskolában	257, 297
K. Tompa A.: Egyházépítő evangélizálás	169
Tőkés István: A „Péter“ vitához	165
„ Csak beszéd, csak prédikáció?	223
„ Húsvét előállításának kérdéséhez	100
„ Néhány megjegyzés	20

Válaszok.

Jakób és Dávid a vallástanításban (I. L.)	54
---	----

Irodalom.

Barth K. és Barth H.—Kozma T.: Szempontok a Szent- lélekről szóló tanhoz (Borbáth D.)	86
Béres K.: Misztótfalusi Kiss Miklós (I. L.)	60

Bodor J.: Karácsonyi jelenetek (I. L.)	60
Clarke F.—Szentiványi S.: A keresztyén imádkozás (I. L.)	58
Gergely F.: A beszélő kréta Isten szolgálatában (I. L.)	272
Gönczy B.: Református vagyok! (Mózes A.)	151
Hastings: Isten Igéje a gyermek lelkében (Kovács L.)	339
Incze G.: A reformáció és ellenreformáció korának ev. ker. egyházi írói (M. Nagy O.)	119
Juhász I.: A reformáció az erdélyi románok közt (P. L.)	59
Kádár G.: Ha meghalunk, az Úrnak halunk meg (I. L.)	58
Kállay K.: A zsoltárok könyve (Nagy András)	240
Kiss J.—Könnnyű L.: Tanító írók és költők Bokrétája (M. A.)	179
Kiss S.: Ifj. munka a magyar ref. egyházban (M. D.)	274
Kiss Tihamér László: A magyar ref. kátétanítás mód- szertana (M. Nagy Ottó)	26
Kozma T.: Téma és textus a prédikációban (I. L.)	118
Lúthi W.—Nagy J.: Az eljövendő egyház (I. L.)	60
M. Nagy Ottó: Isten Igéje (Tőkés István)	177
The World Mission of the Church (H. J.)	30
Dr. Tóth Kálmán: A dialektika a kálvinizmus politikai ethikájában (B. D.)	337
Vasady B.: A lelkész mint . . . (Mózes A.)	82
„ És lőn világosság! Ravasz emlékkönyv (D.)	336

Folyóiratszemle.

Ébresztő (Sinka József)	178
Igazság és Élet (Czirják János)	62

Halk, tiszta szó.

I Kir. 19:9—18.

Isten nem volt a viharban, földindulásban, és tűzben, de egy halk, tiszta szó hallaték. Illés tudta, hogy ez az Úr szava és őt megszólítja, maga elé állítja, átnyíllalik a lelkén s parancsot ad neki. Oh, mennyi balgatag ember volt az anyaszentegyház történetében, aki azt hitte, hogy harcban, vérontásban, emberi tusakodásban jelenik meg az Úr. Hány prófétai és pásztori élet omlott össze, mert Istent tűzben, szélben, a világ elemeiben, a föld mozgulásaiban, a körülöttünk levő látható világ vajadásában és forgatagában kereste. Milyen áldott látás, hogy Isten ezek fölött van ugyan, de éppen ezért nincs ezekben. Isten egyetlen egy dologban van benne: az Ő Igéjében és Szent Lélkében. Ez az Ige és ez a Szent Lélek a halk, tiszta szó, beszélő fuvallat, átsuhanó ihletés, lélekbenyílaló tanács, a szellem örök leheletében érkező kijelentés: Deus dixit, Isten mondta. Föl, föl arra a hegyre, ahol Isten Igéje szól, föl, föl az elé a barlang elé, ahol Ő maga úgy lakozik, mint a sas a fészken, az oroszlán fekvőhelyén. Hol lehetne másutt ez a hely, mint az újtestamentomi értelemben vett Hóreb: a Golgotán, a kereszt alatt.

Ravasz László

(Isten rostájában. II. 207.)

A szeretet, mint a fegyelmezés eszköze.

Ján. I. lev. 4. rész 7. vers.

Legelőször a fegyelmezés fogalmával kell tisztában lennünk. *A fegyelem nem más, mint az akarat alárendelése.* A fegyelmezés gyakorlásában megnyilvánulhat a fegyelmezett saját akarata önnevelés formájában; vagy alá kell rendelnie akaratát más egyének akaratának, vagy a különböző — iskolai, vallási, erkölcsi, társadalmi, állami stb. — törvények követelményeinek. Fegyelmezett tehát az, aki saját nemesebb és más, magánál nagyobb tekintélynek elismert egyén, valamint általa tisztelt törvények akaratának alá akarja és tudja rendelni természetes ösztöne akarásait. Érzelmait és akaratát kormányozva azok felett feltétlen úr. Akarata engedelmeskedik az értelemnek. Az ember — természet szerint, többé kevésbé — tiltakozik akaratának korlátok közé szorítása ellen. Mi lenne azonban, ha mindenki saját egyéni akarata szerint próbálná leélni életét? Ezt elképzelni is lehetetlenség. Szükség van tehát fegyelmezésre, amely részben az önfegyelmezés, másrészt családi és iskolai fegyelmezés, vagyis akaratathajltás révén szolgálja a nevelés s így a fegyelmezés főcélját: az erkölcsi jellem fejlesztését. A fegyelmezés másodsorban azt a célt is szolgálja, hogy bizonyos közösségi rendhez is szoktassa az egyént. Sok nevelő a fegyelmezésnek csak ezen másodrendű, külső célja megvalósítása érdekében fegyelmez és az ilyenek az intézmények által megkivánt rend megvalósításában és fenntartásában merül ki minden nevelői munkássága. Pedig csak az a nevelő végez egész munkát, sőt csak az nevelő, aki elsősorban az erkölcsi jellem fejlesztésének szolgálatába állítja a nevelés összes tényezőit, így a fegyelmezést is.

A fegyelmezésnek eszközei vannak. Mint mindennél, a fegyelmezésnél is az eszközöket a cél határozza meg. S ha célja a fegyelmezésnek az akaratathajltás, akkor annak elérésében a fegyelmezésnek négy eszköze: *a szeretet, a tekintély, a jutalom és a büntetés jöhet számításba.* Ezek közül legfontosabb a pedagógiai szempontból is legértékesebb: a szeretet. Szerintem nem is lehet ez külön eszköz. A szeretetnek a többi fegyelmezési eszközök alkalmazásának módszeréhez van nagy köze. El sem lehet képzelni a tekintély, jutalom és büntetés alkalmazását anélkül, hogy eljárás-

sunkban az alkalmazás rendjén, ezekhez a szeretet hűséges társaként ne csatlakozzék.

A szeretetet Isten oltotta szívénkbe, mint a világon a legnagyobb hatalmat. Tíz parancsolatban élénk állítja azt a mértéket, amellyel minden embernek meg kell mérnie magát. A tíz parancsolatnak az alapja és tartalma: a szeretet. És ez nem is lehet másképp. A mennyei Atya nagy szeretete nyilvánult meg, amikor a tíz parancsolat kiadásával megvetette az erkölcsi világ alapjait. Az ember természetes ösztöne — a sátán utasításainak engedve — sokszor küzd e törvények valamelyike ellen és az ember mindig enged a csábító szavaknak, ha nem gondol arra a nagy szeretetre és annak mély értelmére, amely megteremtette az erkölcsi világ törvényei szerint való élés zsinórmértékét s amely szeretet akkor érte el tetőpontját, amikor „úgy szeretete Isten e világot, hogy az Ő egyszülött fiát adta, hogy mindaz, aki Ő benne hisz, el ne vesszen, hanem örök élete legyen.“ A tízparancsolat felállításával Isten a szeretettel való fegyelmzés legklasszikusabb példáját mutatta be. Törvényt állít az erkölcsi világ elé: ime, ember, szabad-ságodnál fogva választhatsz a jó és rossz között, de a szeretet törvényének betöltése nélkül nem lehetsz boldog. Nem lehet boldogságod teljes sem a családban, sem az egyházban, sem a társadalomban, sem az államban. A szeretet kell betöltse mindezeknek levegőjét. Ennek a szeretetnek tettekben kell megnyilvánulnia. Mikor az Úr Jézus kérdésre a gazdag ifjú elősorolta a törvényeket, melyeket az ő kora ifjúágától fogva megtartott, az Úr arra utasította őt: „Ha tökéletes akarsz lenni, eredj, add el minden vagyonodat, oszd ki a szegényeknek és kincsed lesz a mennyben és jér és kövess engem.“ És e szeretet gyakorlására való felhívás végigvonul az egész biblián, különösen annak újtestamentumi részén. És ez a világ mit tett és tesz az ember egész történetén keresztül? Szívesen és lelkesedéssel állott mindig múltó ideálok szolgálatába, hogy azzal boldogságát munkálja, de a boldogság igazi kúforrásául, ha el is ismerle a szeretetet, annak családokat, egyházakat, államokat és társadalmakat átforgató gyakorlásától tartózkodott. Vagy legalább is nem vitte be azt olyan mértékben, hogy betelt volna az apostol figyelmeztelése: „egymás terhét hordozzátok és úgy töltsétek be Krisztus törvényét.“

Nézzük meg társadalmunknak leginkább szereteten alapuló közösségét: a családot. Itt tényleg találunk szeretetet, amely a szülőknek gyermekeik, a gyermekeknek szüleik és a testvéreknek egymás iránti szeretete. Ami azonban nem jelenti azt, hogy ezt a szeretetet a szülő a nevelés szempontjából helyesen tudja felhasználni. S ha népünk életét vizsgáljuk, a testvérek egymás iránti szeretete szempontjából hány olyan esetet találunk, amelyben a testvérek önzése, irigysége, a bibliai tékozló fiú történetéből a nagyobbik testvér szerepét juttatja eszünkbe.

És így tovább az emberiség bármely közösségét tesszük vizsgálatunk tárgyává, azt fogjuk látni, hogy a szeretetlenség az, ami

boldogságunk kerékközlője. Szükség van tehát arra, hogy a rendelkezésünkre álló minden eszközzel, helyes módszerrel az Istenünk és embertársaink iránti szeretetet belecsepegtessük mindazok szívébe, akik e munkáinkban reánk bízottak. S ha mi ezt a fegyelmelés rendjén, példaadásképpen be nem mutatjuk, nem szemléltetjük, vagy abban éppen a szeretetlenség nyilvánul meg, hiába zengünk himnuszokat a szeretetről.

Lássuk ezek után a fegyelmelésben megnyilvánuló szeretetet.

Fegyelmelés a nevelő személyében a növendék által tisztelt tekintély nélkül nincsen. Ez a tekintély tulajdonképpen nem más, mint a növendék lelkében nevelőjének jó tulajdonságaiból, érényeiből alkotott kép és az a képzeltsoport, ami mint az erő, mint a gondozó, nevelő és szerető tanító képzele ezen képhez társul. Valamint a szülői tekintélyt is a gyermek érdekében kell fenntartani, nem pedig azért, hogy azzal a szülőnek, mint embernek hűsága kielégítést nyerjen, éppen úgy a tanító, illetve nevelő tekintélye sem a tanító személye érdekében szükséges, hanem a nevelésére és gondjaira bízott gyermek érdekében. Hogy a tekintély tudatában a nevelő követhet el tapintatlanságot, az bizonyos. Még pedig nemcsak az által, hogy saját tekintélyét léptenyomon fitogtatja növendékei előtt, hanem úgyis, hogy a gyermekek önértékében, megszégyenítő eljárásokkal, meg nem engedett kárt okoz. Ime egy példa: Felsőbb osztályosokkal foglalkozik a tanító. Sokszor megtörténik, hogy nagyon egyszerű kérdésre nem tud feleletet adni a növendék. Erre egy alsóbb osztályú tanulót hivat be, hogy annak helyes feleletével megszégyenítő eljárást gyakoroljon. Az önértékében sértő eljárásban láthatja-e a gyermek a tanítói tekintély egyik kialakító elemét: a szeretetet? Lássuk e példában mit művelt volna a szeretet? Növendékünk miért nem tudott feleletet adni? Vagy nem értette a kérdést, vagy nem jutott eszébe a felelet, vagy tényleg nem is tudott volna rá helyesen megfelelni, mert tudása hiányos. Első esetben segítő kérdéssel kellene segítségére sietnünk, ha pedig nem jut eszébe a felelet, megmondjuk azt; ha ismerete hiányos, rá kell vezetnünk az új ismeretre.

Nagy nevelői tapintatlanság, ha a tanító „utazik” valamelyik növendékére. Ez a legeltérleendőbb nevelői eljárás a világon, amely már nem is a tekintély, hanem az ú. n. hatalmaskodás szüleménye. Ennek okát sokszor megmagyarázni sem lehet. Megmagyarázhatatlan ellenszenvnek szokták nevezni, aminek azonban semmi esetre sem szabad a nevelő szótárában helyet foglalnia. Ez a tanulóra való utazás borzasztó nyomokat hagy a növendék lelkében, soha el nem felejtí s mint a szeretetlenség megtestesítőjére gondol vissza tapintatlan nevelőjére. Egyik jó barátom mondta el, hogy az egyik középiskolai tanára VI. gimnazista korában minden órán — minden különösebb ok nélkül — kijelentette, hogy az ő tanársága alatt barátom érettségi bizonyítványt szerezni nem fog. Ott hagyta a gimnáziumot és a képzőbe ment át. Mint tanító boldog ember lett,

de egykori nevelőjét lelkében felmenteni nem tudja. Tanítani, fegyelmezni tudhatott ez a tanár, de szeretet nem volt benne s egy emberben a viszontszeretetet is megölte.

Akiben a pedagógiai tapintat az esetleg még jogosult ellen-szenvet is nem képes legyőzni, nem való nevelőnek. Pedig hány-szor esünk kísértésbe, különösen, amikor a szülők részéről ért kellemet-lenségeként a hatalmunk alatt álló gyermekeiken akarunk bosszút állni. — Fiataltanítói szolgálatom idején történt egy ilyen eset, amelynek során követelt eljárásomat a legjobb módszernek találom. Az egyik szülő, képzelt igazságáért, nagyon megharagudott rám s haragjának durva módon kifejezést is adott. Nagyon bántott a dolog. Szívemben feltámadt a bosszú érzése. Elhatároztam, hogy — mást nem tehetvén — a hatalmam alatt levő gyermekén állók bosszút. Üldözni fogom, utazni fogok rá. Később higgadtan gondolkozva nagyon igazságtalannak tartottam elgondolásomat. Ha a gyermekem meg nem engedett formában éreztelem hatalmamát, a szülőkből még nagyobb ellenszenvet fogok kiváltani és a megbékélés útját talán örökre elzárom s még hozzá az ártatlan gyermek szereteitét is elvesztem. Ez egy nevelőnek célja nem lehet. Előtte állott a gyermek mosolygó arccal s a régi szeretettel szívében, amelyet én elveszteni akartam s szégyen fogott el. Elégtétel-adásra határoztam el magamat. Az eddiginél jóval nagyobb szeretettel vettem körül. Mintegy kiragadtam a közös nevelésből és egyénileg is foglalkoztam vele, észrevétlenül ugyan, hogy a többiben az irigységet fel ne keltsem. Nem maradt észrevétlenül azonban a szülő előtt. Eljárásom meglepte, lassanként mind több szeretettel veit körül. Ma leghűségesebb emberem, de az iskola munkájának is legnagyobb elismerője és támogatója. Eljárásommal két szívet nyertem meg s látható eredménye a mindegyre megnyilvánuló hála és szeretet érzése.

Még mielőtt a gyermeket felhozzák az iskolába, a tanító már tekintély előtte. Ez a tekintély azonban egy mumus a gyermek értelmében. Gondoljuk csak el, hogy népünknek gyermeke iránti fegyelmezése egyéb durvaságokon kívül abban is megnyilvánul, hogy négy-öt éves korától kezdve azzal ijesztgeti: „Hagyd csak el, bekerülsz az iskolába s a mester eltöri a derekadat.“ Mikor felhossa iratkozni, akkor is így ajánlja be a gyermeket: „Na tanító úr, van egy jó vesszője? Itt van ez az átok, aztán ne sajnálja tőle.“ Szegény gyermek remegve, tágranyilt szemekkel bámulja a rettegett tanítót. Az előtte álló anyakönyv, naplók, iskolai könyvek, új dolgok, mind rettenetes pokollá olvadnak össze, amelyet csak azért találtak ki, hogy abból egy eddig nem ismert, nem várt, de bizonyos veszedelem elveszítse őt. S ha akkor nem talál szemünkben egy biztató sugárt, ha meg nem símogatjuk remegő arcát, nem szólunk hozzá egy pár bátorító szót, ígéretet nem veszünk, hogy ő jó gyermek lesz, ígéretet nem teszünk, hogy akkor mi is szeretni fogjuk s csak ha rossz lesz, akkor busulunk: marad a lelkében a tanítójáról otthon alkotott mumus-kép s köteles tiszte-

lettel ugyan, de borzasztó félelemmel szívében tekint reá. Ha azonban az első találkozás alkalmával megnyered bizalmát, kialakul értelmében az ideális tanító-tekintély képzete. Tekintélyed megmarad s mind csodáltabb lesz, ha hét éven keresztül el nem játszod azt. Mert sokkal könnyebb azt megszerezni, mint megtartani. Könnyelmően elkövetett tapintatlan eljárásunk óriási kárt okoz tekintélyünkben s lassan lassan eloszlik az a nimbusz, amelyet a rólunk alkotott tekintély képzet teremtett meg.

A büntetéssel való fegyelmezésben lehet elkövetni a legnagyobb fegyelmezési visszaéléseket és éppen ezért ezen eszköz alkalmazásánál szükséges a szeretetnek legkézzelfoghatóbban megnyilvánulnia. Szükség van-e és szabad-e büntetéssel fegyelmezni? Vegyük a bibliát, ahol Isten számtalan helyen maga ad példát a fegyelmezés ezen eszközének használatára, de azt is figyeljük meg, hogy mindig megnyilvánult a fegyelmezett iránti szeretete is. Ott van a bibliai József esete. Apja elkényezteti. József nagyra-vágyó lesz. Isten megbünteti, megalázza, mert célja van vele. Szenvedések egész sora éri, de Isten ott van vele azokban is. Fegyelmezi, mert szereti. „Mert akit szeret az Úr, megdorgálja, megostoroz pedig mindent, akit fiává fogad.” (Zsid. 12:6)

A büntetés csak akkor felel meg céljának, ha alkalmazásának célja nem bosszúállás, nem megtorlás, nem elriasztás, hanem javítás. Alkalmazásának módja, nagysága a gyermek testi és szellemi fejlettségét, nemét tekintetbe kell vegye. Sőt a gyermek egyénisége is meghatározó tekintetben. Minden gyermek lelki adottságát is figyelembe kell vennie a büntetés mérve tekintetében.

A nevelés félszégei közé sorozhatjuk a büntetéssel való fegyelmezésnek azon módját, amikor valami csinytevésnek gazdája nem kerülvén, a tanító az egész osztályt büntetéssel sújja. A katonai idők jutnak eszünkbe, amikor egyetlen katonának hibás mozdulatáért az egész századot büntették, olyan büntetési eszközökkel, amelyekből a szeretet hiányzott. Ott talán megmagyarázható a fegyelmezésnek ezen módszere, de az iskolában helyt nem állhat. Rendszerint mi a célja ilyen fegyelmezéssel a tanítónak? Talán az, hogy valamely hiba elkövetőjére ez által akar rájönni, azt számítva, hogy a gyengébb jellemű vagy félenkebb tanulók, a büntetéstől való félelmükben, elárulják a tényleges csinytevőt. Egy pedagógusnak azonban tudnia kell, hogy ezáltal az árulásnak gyalázatos bűnét szentesíti. Vagy egyszerűen azért alkalmazza ezen eljárást, mert büntetni akar s így az igazi bűnös bűnhődik. Ez igaz, de ugyanakkor 50—60 gyermek ártatlanul fog szenvedni azért, mert nekünk kényelmetlen, vagy időpazarlás a valódi tettes kiderítése. A tanuló pedig a tekintélyünket kialakító egyik vonásban, az igazságosságunkban fog kételkedni. Pedig az igazságba és annak föltétlen uralmába vetett hitre nagyobb szüksége van annak a gyermekcseregnek, mint arra, hogy a bűnös momentán elvegye büntetését. Leheteitenség elemi iskolában az egymásért való erkölcsi felelősség tudatát olyan magas színvonalúvá tenni, hogy ott az

„egy az egészért és az egész egyért” elvét érvényre lehetne juttatni. A közös szenvedés kifejleszti a szolidaritás szükségességének érzetét, de nem a jóban, hanem a rosszban való összetartás erős érzete alakul ki, amelyből a tanítónak, az iskolának, a nevelésnek semmi öröme nem fog telni. Átveszik a vezetést a minden iskolában megtalálható vásottabb gyermekek és a tanító igazságosságában csalódottak mennek utána. Ilyen esetekben eljárásunk nem lehet más, mint utalni a tettes jóérzésére, akit jelentkezésre szólítottunk fel s ha nem jelentkezik, tudatjuk, hogy az általunk ismert rosszabb magaviseletűek között van a csinylevő és bátran bejelenthetjük, hogy most már körülbelül tudjuk, ki volt a tettes és azzal büntetjük, hogy megtiltjuk a jelentkezést s utalunk arra, hogy milyen nagy szégyen egy református magyar gyermekre nézve az alattomoság és az őszinteség hiánya, amit büntetés nélkül a jó Isten sem fog hagyni. A nevelésben Isten nevének említése — tapasztalatból tudom — eredmény nélkül nem maradhat. Meg kell csak próbálni. Nagy szégyene lenne felekezeti iskoláinknak, ha ennek ellenkezője volna igaz.

Íme — nézetem szerint — csak rábizonyult rosszásokért szabad büntető fegyelmezésben részesíteni a növendéket. Többféle büntetési mód van alkalmazásban, melyekkel csinján bánva eredményeket érhetünk el. Mindenesetre a szeretet türelmet parancsol. Végig kell csinálnunk a figyelmeztetésnek és rendreutasításnak összes fokozatait. Ha észre vesszük a gyermek figyelmetlenségét, rakoncátlanságát, előadás közben egy pillanatra megállunk. Ha nem használ, kopogtatunk, a gyermekre ránézünk, majd azt mondjuk: „Valaki nem figyel!” aztán nevének szólítjuk, később felállítjuk. Ha mindezek nem használnak, óra végén bennmarasztva igyekszünk lelkére beszélni. Csak ha mindezek nem vezetnek eredményre, akkor használjuk a megengedett legsúlyosabb eljárást: az osztály előtti nyilvános megfeddést. Még volna egy megengedett eljárási mód, hogy a szülők előtt is szóvá tesszük gyermekük helytelen magaviseletét. Ez azonban néptünk nagy részénél meddő kísérletezés maradna, mert a legtöbb szülő gyermekét, a máséhoz viszonyítva jónak találja, akit a többiek rontanak el.

Meg nem engedett eljárás a testi fenylítés. E kérdésben azok mellé állok, akik azt mondják, hogy néptünk gyermekeinek nagy része olyan családi nevelésben részesül, ahol sokszor a testi fenylítéseknek legdurvább eszközei is igénybe vétetnek s az így nevelt gyermek későbbi nevelésében sem nélkülözhetjük a testi fenylítéket. Sajnos, sokszor helytálló az az ismert mondás, hogy egyes gyermekeknél, egy alkalmas időben, alkalmas módon leadott testi fenylték többet ér száz prédikációnál. Vigyázni kell az alkalmazásánál. Mikor testileg fenyltük, ne lásson a gyermek bennem egy démont, akit szadizmus kényszerít a tettelegességre s aki gyönyörűségét találja a testi fenylték alkalmazásában. Nem tartom helyesnek azt a nevelői eljárást, amikor a tanító nád vesszővel a kezében végig jár az osztályon, ide is üt, oda is üt minden nagyobb

ok nélkül, aztán egykedvűen tovább megy, mintha semmi sem történt volna. Nagy dolgot kell csinálni minden egyes esetről. Nagyon nehéz, de a fenyíték alkalmazásánál is érezze a gyermek szeretetünket. Rá kell vezetnünk a gyermeket annak belátására, hogy eljárásunk az ő érdekében történik. Ő akarjuk ezzel is jobbat tenni. A jó Isten is sokszor azokat bünteti, akiket szeret s büntet nem azért, mert ebben nagy öröme telnek, hanem mert ezzel is nevelni akarja, figyelmeztetvén arra, hogy céljainak csak úgy felelhet meg, ha szakít eddigi helytelen életével. S mint ember is csak úgy állhat meg az erkölcsi világban, ha az erkölcsi világ törvényeinek teljesen alá tudja vetni magát. Kell érezze a gyermek, hogy nekünk is fáj és szomorúságot okoz a testi fenyíték alkalmazása. Valljuk meg, hogy a testi fenyítékek kilencven százalékának alkalmazása esetén minket is érhet az a vád, hogy türelmetlenek voltunk és nem ragadtunk meg minden lehetőt arra, hogy fegyelmezésünk szeretetteljesebb és természetesen a nagy nevelői cél érdekében eredményesebb legyen. Tíz százalékánál azonban jogos és egyenesen a gyermek iránti szeretet diktálta azt.

A fegyelmezési eszközök közül a jutalmazást hagytam legutoljára, mivel ebben látom a legkevesebb erkölcsi értéket. Habár első pillanatra úgy látszik, mintha a szeretetet ebben lehetne leginkább kifejezésre juttatni. Hiszen a szeretet kétségtelenül kifejezést is nyer a jutalmazás rendjén, de nevelői értéke sokkal kisebb, semhogy óriási jelentőséget tulajdoníthatnánk annak. Ha a tanuló csak a jutalmazás reményében lesz olyanná, amilyennek mi szeretnők látni, kis önzése, Cél érdekében, Lideig-óráig korlátok közé tudja ugyan szorítani természetes ösztöne zabolátlan kitérőseit, de mihelyt a varázs vagy akár az ellenőrzés megszűnik, akár a remény nem kecsegteti egy közelebbi tárgyi jutalmazás lehetőségével: megszűnnek az összes eddigi jutalmazások erkölcsi értékei is. Különösen a tárgyi jutalmazások számítóvá, önzővé teszik s ha számítása nem vált be a remélt mértékben: csalódott lesz és igazságosságunkat vonja kétségbe. Pénz semmi esetre se legyen jutalomtárgyunk. Csupán a könyv az, ami a tárgyi jutalmak közül helytálló és értékes. A könyv tartalma a gyermekek akkori értelmi színvonalának megfelelő és mindenestre nevelőhatású legyen. Ne számítsunk arra, hogy ha most meg nem érti, majd nagyobb korában hasznát veszi. Ha most nem érdekli, félreteszi, nem gondol rá, elkallódhatik. Ha most szeretettel fogadja, megőrzi és nagy korában is kedvesen emlékszik vissza tanuló éveire, tanítójára, iskolájára; tehát nevelő ereje a felnőtt korba is átnyulhat.

A könyvjutalmazásnál sokkal fontosabbnak tartom a szóban való jutalmazást. Sohasem szabad azonban dicsőhimnuszokat zengedezni a gyermekeknek, mert ez őket elbizakodottakká, másokat lenézőkke teszük s ha az áradozó dicséret többször megismétlődik, kész elhinni, hogy az ő magaviselete és tanulásbeli előmenetele semmi kivánnivalót nem hagy maga után, felbízta érzi magát arra, hogy önfejlően gondolkozzék és mindenki másnak, még tanít-

tójának irányításait is megvetve, cselekedjék. Dicséret osztogatásainkban egyszerűek, de határozottak legyünk. Ha nagyon megérdemli növendékünk a dicséretet — a dolog természete szerint — következőképpen szólhatunk hozzá: „Jól van édes fiam“, vagy „nagyon helyesen tetted.“ „Ugy cselekedté, ahogy egy magyar református gyermeknek tennie kell.“ Vagy „Derék fiú vagy“, „Bátor cselekedet volt“. Vagy „Szíved szerint cselekedté, bizonyára a jó Isten is látta s öröme telik benned“. — Még egyre vigyázzunk. Amikor jutalmazunk, ugyanakkor ne büntessünk is. Soha azért valakit jutalomban ne részesítsünk, mert a többiek nagyon rosszak. Ezzel nem is irigységet, hanem a jutalmazott iránti nagy ellenszenvet ébresztjük fel a többiben. Minden jutalmazással a többinek is ünnepet szerezzünk. Érezze meg még a leggyengébb, vagy legváosabb gyermek is, hogy előtte is ott áll a jutalmazás lehetősége és örömmel adjon lelkében igazat, hogy a megjutalmazott igenis kiérdemelte a megjutalmazását.

Végül azzal az önvalomással tartozom, hogy magam is — gyarló ember lévén — a nevelés nagy munkájában nem tudtam mindig érvényre juttatni elgondolásaimat. Fegyelmezésemben bizony sokszor hiányzott a szeretet, ha indulataim elragadtak s ez a gyarlóságom már sok keserűséget okozott nekem. De látom, ezem, hogy valamit tennünk kell, ha a mai világ szeretetlen jégpáncélainak áttörésében valami munkát igényelünk magunk számára. Látjuk népünk életében a családi nevelés félszégeit s a fegyelmezés oly durvaságait, melyek a szeretet csiráinak már eleve megöli. Mi lesz így az egyházzal, állammal, társadalmakkal, ha az iskola nem áll hivatásának magaslatán? Bizony nehéz a mi munkánk. Sok akadály áll utunkban s ezek közül nem a legutolsó helyet foglalja el az a körülmény, hogy a családi nevelés legtöbb helyen az iskolának éppen az ellenkezőjét mutatja és tanítja; amit itt építünk, túl lerombolják azt. A szülőknek az iskola munkájával szemben való közönyössége, vagy bizalmatlansága nagyon sokszor ellenségeskedéssé fajul. Ezek mind külső behatások, melyekkel a tanítónak számolnia kell. Szeretettel való fegyelmezésünkben ezek befolyásolók azonban nem lehetnek. A nehézségeink, tépelődéseink között mindig jusson eszünkbe Pál apostol szeretet-himnusz. Ha unalmassá válik egy gyermek kérdezősködéseivel, panaszaival, gondoljuk meg: a szeretet hosszútűrő. Ha erőt akarnak venni rajtunk az indulatok és az erkölcsi rossz látása durvább büntetési eszközt ad kezünkbe, parancsoljon megállásra az Ige: kegyes a szeretet. Tekintélyed és képzelt hatalmad tudata e szókat adja ajkaidra: „Avagy őrizdje vagyok e az én testvéremnek?“ vigyázz: a szeretet nem kérkedik, nem fuvalkodik fel. A szülők részéről határozott rossz indulatot tapasztalsz s téged ez elkésérit; nézd: a szeretet nem gerjed haragra, nem rózza fel a gonoszt. Bánt téged, hogy lenéznek, nem értékelik munkádat; ne bánd: a szeretet mindent elfedez.

Ez a szeretet soha el ne fogyjon.

Kali Sándor.

Isten rostájában.

— Ravasz László könyve. —

(I—III. kötet. Budapest 1940.)

Sajnos, ebben a lapban, amelyik pedig az ő alapítása s amely azt a szellemet igyekezett szolgálni, amelyben ő munkálkodik a magyar református egyházban, nem sokszor lehetett a Ravasz László munkáit ismertetni. Az elszakítottág évtizedeiben, különösen az utóbbi évtizedben, nem is engedték be a Ravasz László könyveit, csak messziről, vágyakozva utánuk, olvastunk róluk. Annál mélyebb és nagyobb örömmel vesszük most a kezünkbe ezt a három vastag kötetet, amelyik, mint az előszó mondja, három és fél év termését nyújtják számunkra. Amint végiglapozzuk őket, egyre szélesebb körben és egyre mélyebben bontakozik ki előttünk az az isten-adta hivatás, amelyet Isten Ravasz Lászlónak ebben a magyar református egyházban, sőt ebben a magyar életben adott. Sőt tudjuk, hogy még a mi hazánkon túl, az egész református testvériség és az egész keresztyén testvériség körében is ma a Ravasz László személyisége a magyarságnak és a reformátusságnak olyan értéke, amilyent kevés egyház és nép tud még felmutatni.

Természetesen le kell itt mondanunk arról, hogy ennek a három kötetnek tartalmát részletesen ismertesstük, olyan nagy és gazdag, de olyan mély és értékes is ez az anyag, hogy méltó ismertetésére sokkal több hely és idő volna szükséges. Még kevésbé szükséges ez azért, hogy a szerző személyiségét, igehirdetői, tudományos, egyházkormányzó munkájának jelentőségét megismertesstük, hiszen ezt mindenki ismeri. Azért csak röviden szólunk a három kötet tartalmáról, kiemelve azokat a gondolatköröket, amelyekben ez a munka főképpen hozzánk, erdélyi református nevelőkhöz és lelkipásztorokhoz szól.

A három kötet úgy van beosztva, hogy az elsőben prédikációkat kapunk, sátoros ünnepekre (13), vasárnapokra (34), végül „Aranyalma ezüst tányéron” címen 23 alkalmi beszédet. Hogy hogyan tudja Ravasz László a legsúlyosabb ígét a legkönnyedebb formában úgy nyújtani a hallgatónak, hogy annak az ígének örök mondanivalója ne csak el ne vesszen, hanem még jobban kiemelkedjék, hogyan tudja az igehirdetést megtartani igehirdetésnek akkor is és úgy is, hogy az művészi kifejezés útján mégis a

hallgatók lelkébe vágjon, mennyire minden beszédben egyesül a gyülekezet szüksége azzal az örök felelettel, amelyet erre Isten Igéje ad, ezt már ismerjük. De ebben a kötetben különösen meglepő és érdekes, hogyan nyúl olyan kérdésekhez, amelyeket érinteni sokszor, különösen avatatlan vagy tapintatlan embernek valósággal a tűzzel való játszás, mikor a zsidó-kérdést, az igazi istentisztelet, az egyház társadalmi helyzete kérdéseit stb. veszi az Ige világosságánál vizsgálat tárgyává s ezek a kérdések hogyan mélyülnek el, lesznek személyes állásfoglalás és a lelki élet döntő kérdéseivé. Ezért nekünk gyakran és elmélyedve kell tanulmányoznunk — nem elprédikálnunk — ezeket a beszédeket, hogy meg-
lássuk belőlük, milyen bátorsága kell legyen az igehirdetőnek, amellyel vállalja, hogy minden kérdés csak akkor válik igazán kérdésévé az embernek és a léleknek, ha azt az Ige világosságánál nézzük, de milyen elmélyedés és alázatosság is kell ahhoz, hogy ezeket igazán az Ige világánál és csak ennél mutassuk fel a lelkek előtt. A mi igehirdetésünk azért hiányos, mert általánosságokban mozog, nem meri Isten akaratát a mai ember számára hirdetni, vagy pedig jelszavak ismétlésévé válik, ezért vagy elalkudja az Igét, vagy megfelelkezik az emberről.

A második kötet szertartási és egyéb beszédeket tartalmaz, de ezek is különböző csoportokba tartoznak. Négy beszéd, az úrvacsorai ágenda négy kérdéséről az úrvacsorával foglalkozik s ezeket érdemes lenne külön adni ki füzetben s kezébe adni minden erre készülő ~~konfirmálandusnak~~ ~~úrvacsorai beszéd~~ még ezeken kívül négy van, majd hat keresztelelési, 28 esketési, 23 temetési beszéd következik, ezután hat beszéd lelkésszentelési és 14 templomszentelési beszéd jön. Itt is azt kell meglátnunk, mennyire tudja megmutatni Ravasz László az alkalmon át és azon túl Isten örök akaratát. Nála az alkalom nem nyomja el és nem határozza meg magát az Igét, hanem csakugyan alkalom, egy Isten által adott hely és időpont, amikor ő szólani akar a lelkekhez. Ezért nem lesznek ezek a beszédek sem jelentőségükben felfokozott és abszolutizált emberi események dicsőítései, sem olyan szólamok, amelyeknek azokhoz, akikhez a beszéd szól semmi közük. Ebben a kötetben vannak „Beszédek és írásk” címen alkalmi megnyilatkozások. Itt foglalnak helyet azok a rádióelőadások is, amelyeket rendszeren nagypénteken és 6-év utolsó estéjén olyan figyelemmel és elmélyedéssel szoktunk mi is és az egész magyar rádióhallgató közönség hallgatni. Sok évig, amikor csak néha, és idegenben hallgattuk ezeket, mindig öröm és megnyugvás volt éppen ezen a két napon, hogy Ravasz László szólhatott hozzánk is s akkor is úgy éreztük, mint most, mikor ezeket olvassuk, hogy mindig volt benne valami, ami éppen hozzánk, a mi itteni életünkhöz szólt, megérezttük, hogy amikor elmondta, reánk is nézett és ránk is gondolt. A kötet végén „Magyar Atlantisz” címen — véletlen-e vagy szándékos — csak erdélyi vonatkozású dolgok vannak. Egy cikk az édes anyjáról, Majláth püspökről való

emlékezés, Erdélyről, mint a magyar Atlantiszról, Kovács Dánielről, egy régi udvarhelyi tanárról és kettő Bánffyhunadról. Igen, ez mutatja, hogy Ravasz László mindig Erdély fia marad, mint ahogy nem is tud innen senki elválni, mert mikor az elstülyedt világ régi drágaságait keresi, itt keresi és itt találja meg azokat.

Bár a két első kötet is nagyon sok értéket ad és nagy tanításokat rejt, talán a munka harmadik kötete az, ami legjobban megragadja az olvasót. Ez beszédek és írásokat tartalmaz. Nem prédikációk ezek, hanem a legkülönbözőbb alkalmakkor és kérdésekről mondott vagy készített dolgozatok. Vannak közöttük cikkek, különböző lapokban megjelenve, vannak megnyitó beszédek, egyházmegyei, kerületi, egyetemes egyházi testületek gyűlései alkalmával, vannak megnyilatkozások a felsőház ülésén, előadások ünnepi alkalmakkor stb. Hogy milyen változatosan, milyen sok kérdésre és mindegyikre milyen alapvetően lehet felelni az evangélium feleletével, hogy ezek a feleletek mennyire nem emberiek, milyen határozottak, kötelezők, azt ebből a kötetből lehet igazán meglátni. A magyarság mivoltának, a reformátusság István király emlékével való kapcsolatának, a magyar élet sok oldalának kérdésére van itt felelet, nem is egy, hanem többféle oldalon, de mindig egyetlen alap: az Ige alapján. Ezek az előadások és írások igazán hozzájárulnak ahhoz, hogy aki olvassa világosan lássa, mi ezekben a református felfogás, illetőleg az evangélium felfogása, mert ez a kettő egy.

Ravasz László jezsuita könyvtár a kolozsvári Theológiai Fakultásnak ajánlotta a „boldog visszatérés öröme”. Ennél drágább ajándékot aligha kaphatott ez az egyházkerület — mert hiszen ez a szeretet az intézetten át az egész egyházkerületnek szól, — mint ezt. Erdély reformátussága, ennek a Fakultásnak szolgálatait által is, híven igyekezett őrizni azt a szellemet, amit Ravasz László odakint szolgált s az Igét, amit ő hirdetett. A mi szolgálatunk sokszor volt tétova, csüggedő, erőtelen, mikor az övé tisztán, világosan és bátran csengett végig a magyarországi lelkekben. És a hazatérés nekünk azért is nagy boldogság, mert úgy éreztük, vele visszakaptuk és újból, megint a magunkénak vallhatjuk azt, aki az elszakadás hosszú évtizedei alatt is lélekben mindig közöttünk volt.

I. L.

Az énektanítás fontossága.

Ha valaha fontos volt, úgy ma kétszeresen fontos dolog e sokaknak lényegtelennek látszó, igen lényeges és fontos dologról beszélni, illetve tárgyalni.

Má, amikor úgy születnek a magyar nóták, dalnak csúfolt ideig-óráig életképes slágerek, mint a langyos májusi eső után a gomba, megérdemli, hogy egy kicsit felhívjam azok figyelmét e tárgyra, akik elsősorban hivatottak a magyar dal-kultúra érdekében olyan szolgálatot tenni, amelyből csak áldás fakadhat.

A városi embernek gyakran van alkalma meggyőződni arról, hogy úton-útfélen egyebet sem hall, mint olyan nyakatekert és minden nemes érzést kicsúfoló dallamokat, hogy képes arra is, hogy fogcsikorgatva járjon az utcán. E százezren felüli lakósu városban alig egy párszor ütötte meg fülemet a dallamos, fülbe-mászó kedves, magyaros lelkét vidító örökéletű magyar dal. Úgy elgondoltam magamban, hogy milyen nemtörődomséggel viseltetik a magyarság zöme éppen a magyar dallal szemben.

Az előbbi mondatban említettem, hogy a magyar dal örök-életű. Hát az is. Figyeljük csak meg, hogy a régi-régi szép meló-diákat még mindig elő-elő vesszük és aki éneklí, milyen szívvel és lélekkel éneklí.

„Szál a madár ágról ágra, szál az ének szájról-szájra.“ Tehát nincs kottaismeret és mégis van dal. Ezzel szemben a pár pengő áron megvásárolható, mai, „refrein“-nel ellátott énekeknek nevezett magyartalanság, hál' Istennek — tisztavirág életű.

Kettőzött erővel kell tehát állni a vártán és nevelni a gyermekeinket a magyar dal szeretetére és tanítani a magyar dalra, egyházi énekre. Egyéb cél ne lebegjen elöttünk, csak az, hogy minél több maradandó értékű magyar dalt tanítsunk meg gyermekeinknek.

Lássuk csak azonban, hogy milyen nagy nevelő értéke van az énektanításnak, miért olyan fontos, annyira megszívlelendő az ezzel való foglalkozás?

Az énektanítás nevelő értéke — mint azt tantervünk megjegyzi — főként érzelmeinkre való hatásában nyilvánul meg.

Ezek az érzelmek többfélék.

Első és legfontosabb a vallásos érzelem. Van-e szebb, mint egy éneklő vallásos gyülekezetben hirdetni az Igét, vezetni az

éneklést? Az együttes énekléssel a gyenge hitűek érzése erősödik, a beteg lélek meggyógyul, az erős lélek gyönyörködik.

A hazafias érzelem növelését és ápolását mi sem szolgálja inkább, mint a hazafias dal. Mi biztatta a múltban a harcra elődeinket, mi tüzelte a nemzetőröket, ha nem a dal? A faji öntudatot mi fejleszti, ha nem az ének? A magyar népdal hatása egyik eszköz arra, hogy a faji öntudat erősödjék. Milyen kedvesen emlékszik mindenki egy-egy hazafias ünnepen elénekelt dalra.

Az együttes éneklés közel hozza mindazokat, akiket a kor, az életviszonyok, a társadalmi széttagoeltság egymástól elválaszt.

Ebben az esetben az egyéni érzelem ugyanabban az időben közös érzéssé válik.

A legegyszerűbb dal is szép előadásban olyan gyönyörködtetőleg hat az emberre, hogy sokszor könnyet vagy mosolyt fakaszt. A tömegénekülésben csak a szépség sokszorozódik meg és alig várjuk az áldott alkalmat, hogy újra résztvehesünk hasonló gyönyörben. A művésziesen előadott darab az esztétikai érzelmet önkéntelenül is fokozza.

Az eredményes énektanítás esetén a gyermek odahaza is dalol és ezáltal az ösztöne nevelődik.

Az iskolai együttes éneklésben pedig a tanító akarata érvényesül és így önkéntelenül is más akarata alá rendelte a saját akaratát.

Az iskolai együttes éneklés folytán továbbá az egyesek éneke beleolvad a tömeges éneklésbe és ebben példát ad a gyermek arra, hogy akaratát felsőbb cél érdekében alá kell rendelnie más akaratának, illetőleg a közösség érdekeinek.

Ebben rejlik a fegyelmezés ereje is.

Ismeretekben gazdagodik a tanuló lelke és azon kívül a dal-szövegek útján kifejezésbeli szépségekhez, irodalmi értékekhez jut. Emlékezete dallamokkal gazdagodik.

Ha végigolvasván e rövid elmélkedést csak egy kicsit is gondolkozunk az elmondottakon, nem hiszem, hogy akadna valaki is azok között, akik a tanítás szép és nemes mesterségével foglalkoznak, hogy akár egyiket is megcáfolni akarná.

Az aztán más kérdés, hogy célunk elérésében milyen eszközöket használunk és milyen énekeket tanítunk.

Erre nézve is bizonyos fokokat kell betartanunk. Ugyanis az első osztályban nem lehet azt az éneket megtanítani, mint a hatodikban. Öntudatosan, tervszerűen kell haladni mindenben és akkor az eredmény nem marad el.

Röviden a következőkben tudnám összefoglalni: Mondókák, répi játékdalok, egyéb gyermekdalok, köszöntők, regösénekek, hazafias dalok, katonadalok, népballadák, kánonok.

Az egyházi éneket nem vettem fel, mert meg vagyok győződve, hogy e lap olvasói annyira fontosnak tartják, hogy az egyes csoportok tanítása alkalmával megtalálják a megfelelő éne-

ket, mert dallamilag egyházi énekeink közül könnyen kiválasztható mindenik osztály számára a megfelelő ének.

Fűzhetném tovább a beszéd fonalát és írhatnék még sok mindent e kérdésről, azonban az már nem az én feladatom.

Az énekek kiválasztása, annak módszeres megtanítása a tanító feladata és kötelessége.

A tanítónak rendelkezésére állhat a megfelelő gyűjtemény, amelyből a legjobb, a legszebb és a minden izlést kielégítő dalt felleli.

A mód, az eszköz rendelkezésére áll minden tanítónak, csak az egyéntől függ, hogyan él vele és hogyan alkalmazza. Ha a munkás lelkiismeretes és becsülettel végzi el a maga kötelességét, a jutalom nem marad el, mert hálás lesz érte a gyermek, a szülő, a község és a nemzet egyaránt, de a tanító lelkiismerete is megnyugszik, mert e tekintetben is megtette a kötelességét és többre bízza az Ur!

Ne kényelmeskedje hát el senki az idejét, hanem tegyen meg mindent, hogy többet ne az időtlen, idegen dallamu slágerektől legyen hangos a falu és a város, hanem a bús, szívet és lelket is megkapó drága magyar daltól.

Kovács Lajos.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Az erdélyi egyházkerület a magyarországi református egyház egységében.

Régóta tisztázni kellett volna, igazán sine ira et studio, azt a kérdést, hogyan foglal helyet az erdélyi egyházkerület a boldog visszatérés után a magyarországi református egyház egységes közösségében, hogy világosan, testvéri indulattal, de egyuttal alapos megfontolással is, nézzünk szemébe a kérdésnek. Ez a tisztázás mindmáig késett, ezek a sorok sem tarthatnak rá igényt, hogy a kérdést kimerítsék. Az erdélyi kerületekre nézve, egyik oldalon tisztázni kellett volna, nem a felületes dicsekvés vagy a féltékeny külöнкödés, mint ahogy, valljuk meg, sokszor más vonatkozásokban történt, hanem az alázatos háládatosság jegyében, mik azok a tanulságok, amelyeket Isten a húsz év alatt nekünk mutatott s amikkel hasznára lehetünk másoknak, másrészt, hogy mik azok a kötelességek, amelyeket most a testvéri közösségben vállalunk kell. Sajnos ezt a tisztázást, még testvéri megbeszélés formájában is, elmulasztottuk. A húsz évi elzárttság, a vele járó csönd, visszavonultság, sok mindennek a nélkülözése, ami most már megvan és sok mindentől való szabadulás, ami eddig gátolt, bennünket annyira hatalmába kerített, hogy két veszedelem fenyeget egyszerre : az, hogy még mindig egy kisebbbértékű, a magunk és munkánk féltékeny és zárkózott őrizetében elmerült életet akarunk folytatni. és az, hogy mohón és meggondolás nélkül akarunk alkalmazkodni mindenhez, ami a többi egyházkerületekben van, akár jó az, akár rossz. Ha ezt a mulasztást nem követjük el, sok nehézségtől kíméltük volna meg magunkat és sok csalódástól azokat, akik bennünket az egyetemes egyház testvériségében szeretettel fogadtak, sok tájékozatlanságtól és sok vádtól a magunk és mások részéről. Ennek a kérdésnek most különösen az ad időszerűséget, amiket Ravasz László az ORLE gyűlés elnöki megnyitójában mondott. Az ott elhangzott szavak nemcsak szomorúsággal töltenek el bennünket, akik Ravasz Lászlóban az erdélyi reformátusság olyan barátját ismerjük, amilyent embert mást nem ismerünk, mert fáj, hogy ilyen szomorúnak és súlyosnak kell látnia a helyzetet, hanem ezek a szavak köteleznek is bennünket arra, hogy őszintén és nyílt szívvel próbáljuk a kérdést a magunk részéről is megvizsgálni. Annyival inkább tehetjük és kell is tennünk ezt, mert a mi lapunk

nem egyházpolitikai forum, amelynek a nyilatkozatai különös súllyal bírhatnának, de a mi lapunk fején éppen a Ravasz László neve áll, aki ezzel a lappal először alkotta meg azt a lelki egységet, amely a református lelkipásztorok között az egész országban, az evangéliumi munka és a református theologiai tudomány jegyében létesült.

Azért ezt a kérdést: milyen helyet kell elfoglalnia az erdélyi egyházkerületnek a magyar református egyház egységében, most nem történeti, nem is egyházkormányati oldalról akarjuk vizsgálni, ezeket részletesebb és alaposabb tanulmány tehetné, másrészt pedig már meg is vannak az intézkedések, amelyek ezt szabályozzák, hanem a lelki egység és munka szempontjából. A célunk vele az, hogy komoly lelkiismeretvizsgálat útján nézzük meg, hogyan lehetne a kérdést úgy megoldani, hogy ne emberek, hanem Isten ügye szolgálatára válják.

Egyik oldalon kétségtelen, hogy az a helyzet, amelyben vagyunk, az egyháztól is, ezekben a rendkívüli időkben sokkal öntudatosabb és komolyabb egységet és munkát követel, mint bármikor. Igaza van Ravasz Lászlónak abban, hogy sem az egyházi törvények, de az idők sem tűrhetnek olyan regionalizmust, amely helyi és kerületi érdekeket tol az egyetemes reformátusság egységes érdeke fölé. Kétségtelenül bizonyos, hogy a magyar reformátusság nem nézheti magát egyes részeiben széttagoltnak, nem szolgálhat külön érdekeket, hogy az egységesen ellene fellépő veszedelem ellen egységesen kell védekeznie, hogy nem Lúden (vagy távoli ismerős gyanánt kell néznie egyik egyházkerületnek a másikat, hanem testvérnek, akiket a család közös kapcsolata fűz össze. Tökéletesen igaz, hogy a debreceni kollégium éppen olyan drága kincse és büszkesége kell, hogy legyen az erdélyi reformátusnak, mint a kolozsvári theologia a tiszántúlinak, hogy együtt kell élnünk és halnunk.

El kell ismernünk azt is, hogy ennek a lelki egységnek szolgálatára nem tettünk, legalább is mi annyit, amennyit kellett és lehetett volna. El kell ismernünk, hogy az Egyetemes Konvent, s különösen annak elnöksége olyan nagy szerelettel és jóakarattal jött a segítségünkre, olyan messzemenő szívességet tanúsított minden kérdésben, amit nem lehet másnak, mint olyan atyai jóakarattal neveznünk, amely örömmel öleli keblére az elszakadt és vissza-került gyermeket. El kell ismernünk, hogy a mi részünkről viszont sokszor mutatkozott, ha nem is vonakodás és tartózkodás, de késelmesség abban, hogy a lelki egység kialakításában együttműködünk, tartózkodás az olyan közös munkák együttes vállalásától, amelyek pedig ebben előbbre segíthettek volna. Ámbár azt is látunk kell, hogy bizonyos pontokon ez a kapcsolat létesült. Az ORLE-val való kapcsolat kérdésében az egyházkerület lelkészei a teljes elfogadás álláspontjára helyezkedtek. A Református Jövő ma már szépen terjed az egyházkerületben, az ifjúsági munka vezetői közül az első évben már sokan voltak itt és szolgáltak a mi

egyesületeinkben, az ORJO akcióját a legtöbb helyen örömmel fogadták stb. Ezek annak a jelei, hogy az elzárkózás nem általános és nem végleges törekvés. De amennyiben megvan — és kétség-telenül ha nem ez is, de bizonyos tartózkodás van — annak is megvan az oka.

Az erdélyi egyházkerületnek az egyetemes egyházban való részvételét egyházalkotmányilag az a határozat szabályozza, amelyet a zsinat az 1904 es egyházi törvényekből változatlanul becikkelyezett jelen törvényünkbe az erdélyi egyházkerület fenntartott régi joga és alkotmányának sarkalatos pontjai felől. Ebben a határozatban többek között az a kijelentés is foglaltatik, hogy „az egyetemes konvent felhatalmaztatik, hogy a magyar református egyház törvényeinek és jogszabályainak a visszacsatolt területeken való hatálybaléptetésére több évre terjedhető méltányos átmeneti rendelkezéseket tehessen és engedélyt adhasson arra, hogy az egyesített területek jogrendszerének egységesítése és egyéb szabályainak életbeléptetése fokozatosan történhessék.“ Az indoklásban fel van hozva, hogy „Erdély a missziói munka szervezése és módszerei terén előtte jár az anyaországnak. Munkáját erőltetett egységesítéssel hátravetnénk. Erdélynek külön énekeskönyve van. A magunkét is revidiálni óhajtjuk, nem volna helyes egy olyan énekeskönyv bevezetését kívánni, amelyet néhány év mulva félretenni óhajtunk, sem lojális, Erdély azon nyilatkozata után, hogy az énekeskönyv megújításának munkájában résztvenni s az egységes énekeskönyvet majd bevezetni óhajtja. Saját Utankönyvei Liszvanitok, saját vallás-
oktatási tanterv alapján írott tankönyvei. A tantervek gondos felülvizsgálata és egyeztetése előtt hiba volna a magyarországi vallás-
tani könyvek bevezetését erőltetni. Hasonló a helyzet a theologiai oktatás terével, ahol mindkét részen új, még ki nem próbált tantervek állanak szemben. Időt kell engedni mindkét félnek arra, hogy a saját tantervének gyakorlati használhatóságára tapasztalatot szerezzen.“

Ezekben a nyilatkozatokban látszik, hogy maga a zsinat nem helyezkedett arra az álláspontra, hogy az erdélyi egyházkerület visszatérésével egy időpontban tabula rasat csinál s minden vonalon a teljes egyformaságot tűzi ki célul. Azok, amelyet különösen a missziói munkáról mond az indoklás, minket meglepően elismeréssel és szeretettel vannak mondva. A zsinati határozat alapján most már az erdélyi egyházkerületnek az lenne, talán azt is lehetne mondani, az lett volna, a kötelessége, hogy előkészítse mindazokon a pontokon, amelyeket a becikkelyezett K. melléklet nem érint, az 1942 jan. 1 vel való egységes eljárást, vagy legalább is megállapítsa, hogy mely pontokon akar élni azzal a joggal, hogy a Konventtől méltányos átmeneti intézkedéseket kérjen. Igaza van Ravasz László beszédének abban is, hogy kár, hogy ez mind máig meg nem történt. Vannak az új, a jövő év január elsején életbelépő törvénynek olyan rendelkezései, amelyeket a K. melléklet nem érint s amelyeknek elő nem készítése egyházkerületünkben

jobbizonytalanságot fog okozni. Ilyen a választói névjegyzékek összeállítása, ilyen a lelkészválasztási törvény, ilyen a házasság megáldása előtti tanítás és még sok minden. Ezekben az egyházkerület, pedig ezek meghaladják az igazgatótanács jogkörét, tehát egyházkerületi közgyűlés elé tartoznának, még semmi intézkedést nem tett. Hasonló a helyzet a missziói ügyek vezetésére nézve, ahol a törvény szerinti missziói bizottság a mi Missziói Tanácsunktól teljesen eltérően van megalkotva.

Mind ezek azt mutatják, hogy csakugyan van egy készületlenség egyházi köztudatunkban, ami talán nem is a tudatos elzárkózás következménye, hanem más oka van. Az egyik oka kétség-telenül az, hogy az erdélyi egyházkerület sajátos különálló helyzete nem most, húsz év alatt kezdődött, hanem évszázadokkal azelőtt, és bizonyos mértékben — nem a szervezeti, hanem a szellemi különállásra gondolva — azóta is megvolt. De ez megvan és meg is lesz — ha Isten kegyelmez nekünk, nem mint regionalizmus, hanem mint az egész ország egységébe sajátos színt adó vonás — mindig, s talán nem is kívánatos, hogy meg ne legyen. A másik oka ennek a sajátos különállásnak az is, hogy tulajdonképpen bizonyos dolgokban egységről az egyetemes egyházban sem lehet beszélni. Az istentiszteleti rendtartást ugyan a zsinat megállapította, de az a valóságban ma sem egységes, mert elemeket változtatnak meg és cserélnek fel az anyaországban is. A theologiai képzés szelleme sem azonos mindenütt a theologiai felfogást illetően, a lelképásztorok egymástól (szokszor egészen eltérő) felfogást vallanak, néha egyházkerületenként. Nem azért mondjuk ezt, hogy ez baj lenne, mert lehet benne erő és haladásra készítő indítás is, csak azért, hogy az egyház egyeteme ebben nem mutat mindenütt egységes képet. Van azonban az erdélyi kerület részéről más oka is a tartózkodásnak. Ilyen az, hogy az anyaországi munkában sok mindennek egészen más megfogalmazását találjuk, mint ahogyan mi azt elgondoltuk. Gondolunk pl a szórványügyre, amelyet mi lelki ügynek ismertünk s védelmeztünk, s amelyben ma elszámolhatatlan szórványmunkás és szórványhős, ezernyi külön gondolattal és nem a legmélyebbekkel foglalkozik, gondolunk az ifjúsági munkára, amelyben a legkülönbözőbb egyesületek akarták a mi egyházunk ifjúságát a saját szervezetük, módszerük és hatáskörük alá vonni.

És most felmerül a kérdés: mit követel tőlünk az egyetemes egyház egységében való részvétel? Mi kemény és nehéz harcokat vívtunk annakidején azért, hogy az az istentiszteleti rendtartás, amely ma mint a romániai református egyház zsinata által elfogadott egyik forma, ha már általánossá és egyetlenné nem lehetett, legalább, mint a kálvinibb és theologiaiilag helyesebb, megmaradjon és használatban lehessen. Évtizedig folyó felvilágosító és meggyőző munkát folytattunk addig, amíg azt az ellenszenvet, ami a Heidelbergi Káté behozatala és a vallástanítás tantervének alapjául elfogadása ellen felmerült, legyőzhettük s ma már a konfirmáció is, a vallás-

tanítás is, a református hitvallás alapjára van helyezve. Sok küzdelem, nagy ellentétek és harcok között megszerveztük a theologia V. évfolyamának tantervét, amelyről ez öt éve alatt azt láttuk, hogy megfelel annak a várakozásnak, amit hozzája fűztünk. A missziói munkának kialakult egy olyan vezetősége, amelyben éppen azok vesznek részt, akik ezt a munkát irányítják, az egyes szövetségek vezetősége. Most felmerül a kérdés: lemondjunk-e ezekről, kezdjük-e elől azt az egész harcot, vegyük-e fel újra a munkát ezeknek a kérdéseknek theologiai megalapozása érdekében, amit már egyszer elvégeztünk? Lehet azt mondani: a testvéri közösség azt kívánja, hogy ha mi jobbnak tartunk is valamit, akkor is vegyük át inkább azt, ami nem olyan jó, hogy a testvéri közösség megmaradjon. De van-e jogunk lemondani arról, amit meggyőződésünk szerint nem mi teremtettünk, hanem Isten ajándékozott nekünk? Nem volna-e módja annak, hogy megtarthassuk ezeket, de ugyanakkor teljes szívvel együttműködünk az egész egyetemes egyház minden kerületével, hogy az egész egyházban kialakulhasson, nem a — szerintünk — „jobb“, hanem: a legjobb? Mi fontosabb és értékesebb: az egység, annak egyformaság formájában, vagy az, ami helyesebb; az, hogy mindenütt egyforma legyen az istentiszteleti rend, vagy az, hogy legyen olyan hely, ahol másforma ugyan, de theologailag alaposabb; mindenütt egyforma legyen a vallástanítási tanterv, vagy legyen hely, ahol hitvallásosabb, az Igéhez jobban alkalmazkodó? Maga a külső egyformasága ezeknek biztosítja-e azt a lelki egységet, amelyre szükség van, van-e olyan lelki egység, amely nem az egyformaságban, hanem a különbözőségben is meglehet?

Bizonyos, és itt ismét igaz a Ravasz Lászlónak, hogy itt most nagy munkára van szükség s hogy az igazi egységet az Igéről és egyházzal való közös megegyezések és alapvető felfogások, a lelkipásztori eszmény, a presbiteri tisztség felől való azonos felfogás adja s minden szervezeti egységnek tulajdonképpen ez az alapja. Bár lehet, hogy ezekben az egység és azonosság soha sem lesz meg teljesen, nem volt soha, s ezt kényszeríteni nem lehet, de mégis olyan cél, amire törekedni kell. Sőt többet kell, mint törekedni: imádkozni kell érte. Nemcsak azért, hogy egyformán gondolkodjanak az emberek, hanem azért, ami ennél sokkal több, hogy egyaránt Krisztusban legyenek és csak az Ige alapján álljanak.

Ez a célkitűzés bennünket kötelez, ezt nekünk, erdélyi reformátusoknak is vállalni kell. És azt hisszük, hogy a múlt tapasztalatai — azon aggodalmak ellenére, amiket Ravasz László az újabb generációra vonatkozólag kifejez — azt mutatják, hogy ha mi küzdünk is azért, amit helyesebbnek látunk, meg tudunk — mint ahogyan megtettük az istentiszteleti rend kérdésében a romániai egyház zsinatán — meg tudunk hajolni az előtt, hogy lelkismerete ellen senki ne kényszeríthessék és vagyunk annyira reformátusok, hogy ha valaki bennünket jobbra tanít, azt alázatosan elfogadjuk.

Ezért talán nem válik az egyetemes magyar reformátusosság

kárára és veszedelmére, ha mi azokat, amiket a tűzben és viharban, mint Isten hozzánk szóló halk és szelid szavának bizonyosságát kaptunk, szeretnénk nemcsak megtartani, hanem tovább fejleszteni, sőt talán hasznára válnék az egész magyar református egyháznak, ha kérdéseket, amelyeket igazgatási és kormányzati szempontból valamikor le kellett zárni, újból elő lehet venni és vizsgálat tárgyává lehet tenni, éppen a legmélyebb kérdéseket és a legsúlyosabbakat azok közül, amelyeken az egész református egyház hite és életgyakorlata nyugszik. Ez a reformáció követelménye is, amely mindaddig, míg az igazság és Ige tanításának hűséges keresése, javára van az evangélium ügyének, kárára akkor válik, ha e kérdésekből elkülönülés, szeretetlenség és harag támad. Ettől pedig, és ennél nem magunkban, hanem az egyező indulatot teremtő Lélek erejében bízunk, nem kell félnünk. Így akarunk mi szolgálatára lenni azoknak a testvéreknek, akik közé visszakerültünk, hogy együtt szolgálhassuk velük azt, amiért mindannyian vagyunk: Isten országát.

I. L.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Gyakorlati tanítások.

1. A 274. számú egyházi ének tanítása.

(Vázlat.)

(Előkészület gyanánt: Az óraelőtti szüneten, vagy még előbb írjuk fel a táblára enuek az éneknek mind a két versét és takarjuk el, hogy a növendékek ne lássák. Szerezzük be Bellehemnek, vagy egy másik szentföldi városnak képét, angyal képét és egy karácsonyi estét ábrázoló képét.)

Hangulatkeltés. Milyen nap van ma? Milyen lesz helnap? Mikor lesz vasárnap? Mit csinál a jó gyermek vasárnap? Hova megy? Hát édes apád hova megy vasárnap? Csak apád megy a templomba? (Mit szoktunk csinálni a templomban?) Ki vezeti az istentiszteletet? Hát az éneket ki vezeti? Most vasárnap melyik énekeket énekeltük? Csak vasárnaponként szoktunk menni a templomba? Melyik ünnep megünneplésére készülünk? Miért ünnepeljük karácsonyt? Hol született Jézus? Láttátok-e már Betlehem képét? Megmutatom.

Sohasem felejttem el, hogy egy évvel ezelőtt átmen a szomszéd faluba. Amint a faluba beértem éppen sötétedni kezdett. Amint csendesen bandukoltam énekszó ütötte meg a fülemet. Figyelmes lettem. Egy kis család gyűlt össze és a tűz világánál ezt az éneket énekelte. (Élénekelem.) Nehogy azt gondoljátok, hogy csak egyedül énekelte ezt valaki, hanem az egész család. Szoktatok-e ti otthon együttesen énekelni? Mikor? Milyen éneket? Milyen szép is az, amikor a család együtt énekel. Elfelejtí mindenkí a bajt és keserűséget. Ez jutott nekem is eszembe, amikor ezt hallottam énekelni.

Figyeljetez reám, elénekelem megint. Szép? Szeretnétek ti is tudni ezt az éneket?

Célkitűzés. Ma ezt fogjuk megtanulni.

Tárgyalás. Nézzétek csak, én ezt az egész éneket leírtam a táblára. Itt van. Rövid, csak két verszaka van. Gyertek olvassuk el az egészet és azután vegyűk rendre rendre as egyes sorokat és versszakokat. (A legjobban olvasóval végigolvastatjuk.)

Igy hangzik az ének szövege. Most gyertek vizsgáljuk meg, mit jelentenek az egyes szavak. Olvasd el Pista az első négy sort. (Elolvassa.) Milyen helység volt Betlehem, kicsi vagy nagy? Nagyobb volt, mint a mi falunk? Honnan gondolod? Vendégfogadó csak nagyobb helységben van? A többi helységekhez viszonyítva volt kicsi Betlehem? Hogyan mondanád ezt te a saját szavaiddal, hogy „Megzendült az ének”? Mondjuk most már az egész mondatot. Mégegyszer. (Elismételjük egy párszor.)

Olvasd tovább János! „Dicséret dicsőség az ég Istenének.” Kinek legyen dicséret és dicsőség? Mit jelent valnkit dicsérni? Kit szoktunk dicsérni? Hát kit dicsőítünk? (Ha nem tudja senki, mi az a dicsőtés, megmagyarázzuk.) Mondjuk el mégegyszer. Megint. Most előlről mondjuk. Így is elmondjuk egy párszor.

Olvassuk tovább József. „Kit oly régtől fogva szívszakadva vártak, megszületett Megváltója a bűnös világnak.” Mióta várta az emberiség Jézust? Hogyan? Vártál te már valakit szívszakadva? Milyen érzés az? Ilyen szívszakadva váró világban ki született meg? Minek volt a megváltója Jézus? Milyen volt akkor is a világ? Máma bűnös-e? Kire van tehát szüksége a világak? Olvasd el megint ezt. Most előlről az egész versszakot. Mégegyszer. Most ne nézzünk oda és úgy próbáljuk mondani Így ismétlem egy párszor.

Olvasd tovább Pali a következő két sort. „Zengjen ajkunkról is hálaadó ének. Estéjén karácsony áldott ünnepe.” Mit csináljunk mi is? Milyen éneket énekeljünk? Mikor? Ha ezt megteszszük, milyen lesz az ünnepünk? Megtudnád ezt mondani más szóval is, hogy „áldott”? Olvasd el megint ezt a két sort? Most mondjuk el. Megint.

Hogyan hangzik az utolsó két sor, ezt elolvassa Miklós. És ki bűneinkért földre alászálla, Szívesen várt vedég legyen lelkünk Messiása! Ki volt az, aki a mi bűneinkért alászállott, lejött a földre? Hogyan fogadjuk ezt a vendéget? Nemcsak azt teszi ám, hogy szívesen fogadjuk, hanem azt is, hogy amint odahaza nagytakarítást rendeznek a házban, szobában, úgy ti is a szíveteket, lelketeket tisztítsátok meg, hogy a várvavárt vendéget méltóképpen tudjátok fogadni, mert csak úgy lesz a ti lelketeknek Jézus a Messiása. (Megváltója, Üdvözítője.) Olvassuk el az egész 2. verset. Megint. Most próbáljuk elmondani. Megint. Így aztán 2—3 szori elmondás után megpróbáljuk előlről elmondani. Ki tudná elmondani az egészet? Amikor már az osztályból 5—6 tudja könyv nélkül, áttérhetünk a dallam tanításához.

Most már tudjuk a szöveget, hallgassatok reám, mert énekelni fogom ezt az éneket. Senki se énekeljen még velem, csak nyissa ki jól a fülét. Még elénekelem háromszor. Most már csendesen lehet velem énekelni. Ötször-hatszori eléneklés után a növendékek hangosabban énekelhetnek. Most már egy kicsit tudjátok énekelni, pihenjünk egy kicsit. (Ezt az időt arra használok fel, hogy bemutatom az angyal és a karácsonyi estét ábrázoló képet.)

Énekeljük el bátran megint az éneket. Ha már jól megy, akkor egyik, majd másik padsorral külön-külön nemes versenyként, majd

Begyakorlás-ként egyesekkel is énekeltetem.

Alkalmazás: ez az ének megvan a ti énekeskönyvetekben is és ha majd eljön a karácsony szent estéje, énekeljétek el.

Kapcsolás: Rajznál fenyő rajzolása. Kézimunkánál: Betlehem karton papírból.

2. A „Füstbe ment terv” című költemény tárgyalása.

Hangulatkeltés. Alig egy pár napja bent jártam a városban. Az utam elvezetett a kollégium felé is. Nagyon kíváncsi voltam, hogy mit csinálnak a diákok. Tudjátok-e mi az a kollégium? Kiket hívnak diákoknak? Délután volt és elmentem az internátusba. Mi az az internátus? Kik járnak a kollégiumba? Ti szeretnétek oda járni? Majd ha jó tanulók lesztek, ti is mehettek oda. Amint beléptem a dolgozóba, egy kis első gimnázistára lettem figyelmes. Olyan szomorú volt, mintha az orra vére folyt volna. Hozzámentem és megkérdeztem: „Miért sírsz, kis öreg?” Mire ő búsan reám tekintett és csak annyit mondott: „Úgy szeretnék hazamenni!” Megsímogattam szép fekete haját és megvigasztaltam, hogy rohamosan közeledik a karácsonyi szünet és akkor két hétig otthon lesz. Meg is vigasztalódott, én pedig tovább mentem az általam keresett diákhöz.

Hazaérkezvén elgondolkoztam az ott történteken és amint gondolkozom, a kezembe kerül egy könyv és abban a következő verset találtam: Fennhangon és nagyon szépen elolvasom a „Füstbe ment terv” című költeményt.

Amint a végére értem, mindjárt az jutott az eszembe, hogy az én általam megvigasztalt kis diák is éppen így járhatott, mint ahogy itt le van írva.

Olvassuk el ezt a költeményt?

Áthajlás. Ez megvan a mi olvasókönyvünkben is, keressétek meg a ... lapon,

Céltűzés: mert ma erről fogunk tanulni.

Tárgyalás. Olvasd el az első verset Pista. (Mindig a legjobban olvasóval olvastatunk!) Ki az, aki gondolkozott? Hol gondolkozott? Min utazott a költő? Kire gondolt szüntelen? Miért? Te mikor láttad utoljára édesanyádat? Mondd el el ezt a szakaszt a te szavaiddal.

Olvasd János a második versszakot. Ebben aztán megtudjuk, hogy mi volt az, amin gondolkozott. Mi volt az, amin gondolkozott? A megszólításon. Mit akart mondani az édesanyjának? Te hogy szoktál beszélni anyáddal? Sohasem beszélsz durcásan?

Mindig illendően és előzékenyen beszélsz és szóltod meg édesanyádat? Ki volt az, aki bölcsődet ringatta? Ki volt az, aki ölelt? Látod, a költőnek ez jutott eszébe és kereste a szebbnél szebb szavakat az édes anyja számára, aki őt ringatta, ölelte és dajkálta. A harmadik szakaszt olvassuk tovább. Mi jutott az eszébe? Tudnál mondani egy szép gondolatot? Hát te? Egy párat megkérdezek. Hogyan haladtak a lovak? Lépésben, vagy pedig futottak? Mégis mit gondolt a költő? Miért? Ki tudnád e fejezni ezt a mondatot másképpen: „Míg állni látszék az idő, Bír a szekér szaladt.”

Olvassuk tovább a negyedik versszakot. Mi történt, amikor megérkezett a szekér? Mit mondott az édesanyjának a költő? Meiyik szobába ment? Mit gondoltok, volt nagy szobájuk is? Mondd ezt más szóval, hogy „toppanék.” Mit értesz az alatt, hogy „röpült felém anyám?” Tudott repülni? Volt szárnya? Mi történt, amikor összeölelkeztek? Tudtak e egymáshoz szólani? Miért? Hogyan csókolták egymást? Bizony egy szót sem szóltak. Azért van az írva, hogy „csüggtem ajkán szóltlanul.” Mi szokott csüggni? Az alma a fán mit csinál? Hát a körte és a barack? Látjátok, éppen ahogy egy szót sem szól a fán csüggő gyümölcs, úgy nem szólt a költő sem, amikor hazaért.

Bizonyára így fog járni az az én gimnázista kis fiam is, aki a múlt héten annyira szomorúan vágyott haza és így jártok majd ti is, ha valámikor elkerültök hazulról és több ideig nem tudtok majd hazajönni. Eszetekbe juttat az édesanyátok és vágyódtok majd haza, eltervezitek az úton, hogy mennyi mindent fogtok majd neki mondani és úgy jártok majd, mint a vers írja. Hogyan járt?

Nézzük csak meg, ki írta ezt a költeményt? Ki volt Petőfi Sándor? Hallottátok hírét? Emlékezzetek rá, akkor szóltam róla, amikor a „Fekete kenyér” című verset tanultuk.

Abból is, ebből is az édesanyja iránti önzellen és tiszta szeretet sugárzik felénk. Az a szeretet, ahogy kell viselkednie minden igaz gyermeknek az édesanyja iránt.

Igy szeressétek ti is édesanyátokat!

Begyakorlás. Most hallgassatok ide, elolvasom én nektek ezt a verset. (Minta olvasás.) Aztán elolvastatom három-négy jól olvasóval. A jövő órára tanuljátok meg.

Kapcsolás. Rajzolja meg le azt, ahogy ti elgondoljátok a kis diákot a szekeren hazautazni. Azt is, hogyan lép be a szobába.

Kovács Lajos.

Gyakorlati tanácsok.

December hó folyamán elintézendők :

20 ág az *Állami iskola* felülvizsgált számadásának egy okmányolatlan példányát a gondnokság felterjeszti a kir. tanfelügyelőnek. (61.300/1934. sz. VKM. rendelet IV. része.)

23 ig: *Anyakönyvi naplóját* az igazgató felfeketi és az osztálytanítók abba a tanulókat osztályok szerint és azon belül ABC sorrendben az I. időszak végén, az osztályozás előtt bevezetik. Az újonnan felfektetett anyakönyvi naplót lapszámolni kell, zsinórral át kell fűzni és a kir. tanfelügyelő látogatása alkalmával vele záradékoltatni kell és a zsinór végét le kell pecsételni. Szükség esetén a naplót záradékolás és lepecsételés végeit fel is lehet terjeszteni a kir. tanfelügyelőhöz.

A nyomtatvány raktári száma : XXX. 33. Rendelet száma : 130.700/1922 VKM.

Értesítő könyvecskét állít ki a tanító az I. osztályos tanulókról. Az értesítő könyvecske a mindennapi és továbbképző iskolai tarrkötelezettség egész tartamára szól. Minden bejegyzést aláír az igazgató is, és ellát az iskola körbélyegzőjével. Más iskolába való állépés esetén az értesítő könyvecskét tovább kell vezetni.

Raktári szám : 829. Rendelet száma : 138 650/1908 VKM.

Léggóztalmi riasztási gyakorlatot tart az igazgató három izben. Az elsőről előre értesíti a tanító testületet, kik a növendékekkel részletesen megbeszélik a tennivalókat, a másodikról csak az osztályvezetőket értesíti, míg a harmadik meglepetésszerűen történik.

Rendelet száma : 108.178/1933 IX. számú VKM.

Tűzriasztási gyakorlatot tart a tanító. A 49.725 1910 sz. VKM. rendelet idevonatkozó része : „Próbariasztások minden iskolában negyedévenként tartandók, ezek közül egy a tanítók előzetes értesítése nélkül.”

23-án. *Karácsonyi szünet kihirdetése* Értesítő könyvecskék kiosztása a tanító feladata. 44.246/1902 és az 53.000/1909 számú VKM. rendelet.

24-ig. *Iskolája beléleléről jelentést tesz* a kéttanítós állami és községi elemi népiskola igazgatója a kir. tanfelügyelőnek. 53.000/1909. VKM. rendelet.

30-ig. *Iskolai helyiségeknek és butoroknak a hatósági orvos utasítása szerinti* és ellenőrzése mellett fertőtlenítéséről az állami iskola gondnoksága és az egyházi iskola iskolaszéke gondoskodik.

Az 53 000/1909 sz. VKM. rendelettel kiadott utasítás 23. §-a és a 44.246/1902 VKM. rendelet 14. §-a.

31-ig. *Kiszolgáltatói terménybeli és készpénzbeli helyi járandóságokról jelentést tesz a nem állami iskola tanítója* a kir. tanfelügyelőnek.

1 76 000/1907 számú VKM. rendelettel kiadott Utasítás 10. § ának 6—9. bekezdései : „Az iskolafenntartó által tenyleg kiszolgáltatót terménybeli és készpénzbeli járandóságokról a tanító pontos jegyzéket tartozik vezetni, melyben feltüntetendő a kiszolgáltatót járandóság mennyisége és a kiszolgáltatás időpontja.

A kiszolgáltatásra vonatkozó minden egyes bejegyzés az iskolaszék elnöke, vagy e célra kirendelt helyettese által láttamozandó.

Ezen jegyzék alapján a tanító minden naptári év végén az illetékes kir. tanfelügyelőnek a jelen utasítás függelékében közölt mintának megfelelő jelentést tartozik beküldeni arról, hogy járandóságait megkapta-e vagy sem?

A jegyzék mintája a következő:

. . . . év. község.

JEGYZÉK

a Iskolánál alkalmazásban levő
tanító részére az iskolafenntartó által kiszolgáltatott járandóságokról.

I.

A helyi forrásból eredő, díjlevélben biztosított járandóságok részletezése

- 1. Kézpénzben: P . . . f.
- 2. Terményekben:
- Mult évről maradt hátralék:

II.

A kiszolgáltatás sorrendje:

A kiszolgáltatás történet		A kiszolgáltatott járandóság								Az iskolaszék elnökének vagy e célra megbízott helyettesének (gondnok) láttamozása	
		megnevezése	mennyisége								
			kézpénzben		terményekben						
hó	nap	P	f	db	q	kg.	hl.	l.			
BCU Cluj / Central University Library Cluj											

A jelentés mintája a következő:

JELENTÉS.

Tanfelügyelő Úr!

Az 1907. évi XXVII. t.-c. végrehajtása tárgyában 76.000/907. sz. rendelettel kiadott Utasítás 10. §-ában foglalt rendelkezéshez képest, az általam szabályszerűen vezetett jegyzék alapján jelentem, hogy az évre járó kézpénz: terménybeli fizetésemet, hiány nélkül (. hátralékban maradt rész hiányával) megkaptam. Kelt

N. N.

. iskolai tanító.

A díjlevél raktári száma 588, a javadalmai jegyzőkönyvé pedig 688.

31-én. Iktatókönyvét az igazgató lezárja.

A nyomtatvány raktári száma 804/a

Az 5.500/1929. M. E. rendelet 23. §-a.

Kézbesítőkönyvét és postakönyvét az igazgató lezárja.

A kézbesítőkönyv raktári száma 621, a postakönyvé pedig 675.

Január hó folyamán elintézendők:

1-én. Iktatókönyvét, kézbesítő- és postakönyvét az igazgató felfekteti.

2-án. Karácsonyi szünet utáni első tanítási nap az értesítő könyvecskék beszédese a tanító feladata.

Közli: Kovács Lajos.

A szerkesztőség csak az ebből a célból beküldött theologiai vagy pedagógiai vonatkozású művek ismertetését vállalja.

És lőn világosság.

(Emlékkönyv Ravasz László hatvanadik életéve és dunamelléki püspökségének húszadik évfordulója alkalmából. Írták tanítványai és munkatársai. Budapest, 1941. 542 lap.)

A könyv címe, mint az előszó mondja, arra utal, hogy Ravasz Lászlóban, a világosság kiváltképpen való emberében a XX. század magyarsága felekezeti különbség nélkül olyan embert kapott, akit a világosság kiváltképpen való emberének lehet nevezni. Ez a világosság nemcsak adományai nagyságában és sokaságában van, hanem főleg abban, hogy Ravasz László az igazi világosságot, az Ige világosságát akarja továbbadni és erről akar bizonyosságot tenni. Akik ebbe a könyvbe írtak, mind az ő tanítványai, vagy munkatársai voltak vagy ma is azok.

A hatalmas kötet 26 író dolgozatait foglalja magában. Ezen dolgozatok írói között helyet foglalnak theologiai tanárok, lelkesek, egyetemi tanárok, kollégiumi tanárok, Kapi Béla evang. püspök, akik dolgozataik témájául a legváltozatosabb kérdéseket választották. A könyv elején három dolgozat foglalkozik Ravasz László igehirdetői úljával (Makkai Sándor), a theologus Ravasz Lászlóval (Vasady Béla), Ravasz László és a szellemi élet címen (Bartók György). Makkai Sándor megrajzolja a Ravasz igehirdetésének alapjait, annak alakulását jellemző vonásait, olyan pontosan és széles áttekintéssel, ahogyan talán egy református igehirdetőről sem írtak még tanulmányt. Vasady Béla azt a theologiai felfogást ismerteti, amelyet Ravasz László vallott és vall, megmutatva, hogyan ment át ez a felfogás különböző változásokon az idők folyamán. Ez a dolgozat a Ravasz egész dogmatikájának összeállítása beszédei és írásai alapján, olyan alapos és részletes munka, amely nemcsak a tárgyára, hanem az egész magyar theologiai tudományosság történetére is fényt vet. Bartók György a Ravasz László filozófiai és világnézeti rendszerét ismerteti, megmutatja Ravaszt, mint esztétikust és mint művészt.

E három dolgozat után következnek a többi, theologiai, jogi, filozófiai kérdésekről írottak. A bibliai theologia köréből az újtestamentumi hermeneutika főbb szabályairól Budai Gergely ír, majd Mátyás Ernő a Pál apostol anthropológiáját ismerteti. Az egyháztörténet körébe tartoznak a Révész Imre cikke a református történelemszemléletről és a Nagy Gézáé a Geleji Katona István eschatológiájáról. Musnai László egy általa felfedezett régi XVI századbeli unitárius kátéval foglalkozik, Csekey István az evangélikáció munkájáról ír, amint az a dunamelléki egyházkerületben 1880-tól napjainkig folyt. A szisztematika theologia körébe tartozó dolgozatokat Tavasz Sándor: A theologia a tudományos életben, Pröhle Károly: A szentháromság mint egyetemes keresztyén kapocs, Muraközy Gyula: Tragikum és predestináció, Victor János: Az egyház hármassága és épülő egyházról, az Imre Lajosé, amely az Ekklesiásztikával, mint gyakorlati theologiai disciplinával foglalkozik, Illyés Endre arról ír, milyen igényei vannak intelligenciánknak az igehirdetéssel szemben,

Gönczy Lajos a homiliás és szákramentumos istentiszteletről értekezik, Kapi Béla cikke a magyar protestáns egység és együltműködés kérdését tárgyalja, Forgács Gyula ismerteti a százéves skót missziót. Egyházi jogi és általános jogi cikkek közé tartozik a Kováts J. Istváné, aki a legközelebbi zsinatra váró teendőkről ír, a Szentpéteri Kun Bélaé, aki a lelkészválasztás jogának a református egyházban való alakulását teszi vizsgálat tárgyává. Kolozsvári Bálintnak: Jogfejlesztés és jogfejlesztés, Finkey Ferencnek: A bűnösség fogalma a világi büntetőjogban című dolgozatai bár nem szorosan vett theologiai kérdésekkel foglalkoznak, van jelentőségük egyházi életünkre is. A filozófiai és világnézeti témájú dolgozatok között Joó Gyulának: „A keleti kérdés” című dolgozata foglal helyet, amely hazánknak a Dunamedencében eddig betöltött szerepére és ezuláni hivatására irányuló kérdésekkel foglalkozik, Mitrovics Gyula a stilusformákról ír, Szabó Imre pedig magyar önismeret és magyar önbizalom című dolgozatában foglalkozik a magyarság jellemvonásai boncolásával.

A kötetben Ravasz László életrajzát kapjuk még, majd írói munkásságának igen értékes, nagy gonddal összeállított jegyzékét.

Az egész munka, amelynek részletesen minden cikket ismertetni lehetetlen, igazán értékes darabja theologiai irodalmunknak s kívánatos, hogy minden lelképásztor áttanulmányozhassa azt.

D.

Dr. Tóth Kálmán: A dialektika a kálvizmussal politikai etikájában.

Budapest, 1940. Szerző kiadása. 208 old. — Ára 4 P.

A politikai élettel foglalkozó theologiai munkák az utóbbi időkben sürűbben jelennek meg, mutatva ennek a kérdésnek égető voltát s azt, hogy az Ige szolgálatában levők érzik a szükségét s a felelősséget, hallatni az egyház szavát.

Tóth Kálmán munkájában Kálvin politikai fogalmainak s elméletének tanulmányozását találjuk. Nemcsak az Institució, hanem más írásai alapján is végezte ezt úgy, hogy szem előtt tartotta az aktuális helyzetet, mellyel szem be kellett Kálvinnak nézni s melyek befolyásolták teoriáinak kialakulását. E Kálvin-tanulmányozás közben adja a kálvizmussal politikai etikájának szisztematikus exoziczióját.

A tanulmány első része reá mutat arra, hogy a kálvini theologia centrumát keresők különböző felfogásaival szemben, azokkal ért egyet a szerző, kik a kálvini theologiaiban az „ellentétek elvét” fedezték fel s ebben látják a kálvizmussal dinamikáját. Igyekszik a szerző ennek az elvnek egyetemes theologiai megalapozását adni. Kimutatja a kálvizmussal dialektikájának háttérét, mely a héber keresztyén tradicióban gyökerezik s amely dialektikával a kálvinizmus a prófétai vallás dialektikáját mentette meg. A római katholicizmusban az Isten és ember viszonya keresztyén dialektikája lecsökkent, a hivatalos lutheránizmus sem tudta úgy helyreállítani, mint Kálvin, ki az akarat totális korrupcióját tanította, de vonakodott elismerni az ész totális depravációját, így mentette meg egyrészt az antropologiai, horizontális dialektikát, másrészt pedig éppen ezzel tartotta meg az Isten és ember viszony dialektikáját is, minthogy az embert bűnösnek, mégis erkölcsileg felelősnek ismerte el. A kálvinizmus dialektikája az Isten szuverénitásával s az emberi nyomorúságnak a megállapítása, hangsúlyozása. Ez a vertikális dialektikája. De a másik, a horizontális is ilyen fontos az ember nyomorúságának, romlottságának s méltóságának dialektikája.

„Az Isten és ember viszonya, valamint az antropologia dialektikája határozza meg a kálvizmussal politikai etikájának egész jellegét. Az ideálpolitikai gondolkodás theoretikus vonalát ellensúlyozza benne egy másik gondolatvonal, amely az által, hogy a megromlott ember fogalma köré húzódik, a realizmus jegyét adja a rendszernek. „Ötöle, Óáltala és Öreánézve vannak

mindenek"; a politikai élet eredete, fönntartása és célja is ebben az igében van meghatározva a kálvinista ember számára. Ő azonban soha sem téveszti szem elől, hogy az ember bűnös és hogy ez a bűnös ember is tényező, még pedig a másik fontos tényező a politikai életben, továbbá, hogy a megromlott természete tagadja ezt az eredetet, föl akarja forgatni ezt a rendet és föl-lázad az Isten dicsőítése célja ellen. Az *Isten szuverénitdsán* nyugvó theo-centrikus fogalmak, ennél fogva ellensúlyozva vannak megfontolásokkal, amelyek az *emberrel mint bűnössel* számolnak s a kálvinizmus politikai eti-kájának ez adja meg dialektikus karakterét."

Ez alapvetés után a politikai életnek öt fontos kérdését tárgyalja a szerző: A törvény, a tekintély, az állam, a kormányzat s végül engedelmisség és ellenállás. E kérdésekre a Kálvin írásaiból ad feleletet, néhol azonban a Kálvin tanítványainak az ő megoldásait kiegészítő elméleteit is adja.

Helyesen mutatja meg a református embernek az állammal való viszonyát. Ugy fogadja el a református ember az államot a Róm 13. alapján, mint ami az isteni kegyelemnek a bűnt gátló eszköze s eszköz a törvény megtartására. A politikai rend az emberben inherens természeti törvény kivételése s konkretizálódása, melyet szintén az isteni kegyelem őrzött meg. A kálvinizmus tiszteletre s engedelmisségre tanít az isteni jogon alapuló polgári kormányzattal szemben. Azonban kifejezi, hogy nem azért kívánja ezt, mintha az Istenével paralel rivális-szuverénitás lenne, sem mintha az Istenével egyenlő, vagy autonom existenciájú lenne, hanem azért, mert annak tekintélye Istentől származik, „Isten kegyelméből" való. Ez azonban minden kormányformájú kormány sajátja. Kálvin-idézetekből láthatjuk meg, hogyan látszik meg, hogy a királyok is esendő emberek. Tekintélyüket zsarnokságra használják. Az isteni jog a koronát s nem a személyt illeti meg. Az isteni tekintély, mely a létét és tekintélyét adta az uralkodónak, bírálja is azt s korlátozza is. Míg a kormányzatnak az emberi bűnösségből fakadó demonizálódása ellen a római egyház a pápizmus abszolutizmusát állította, és ezzel egy újabb demonizálódásra adott alkalmat, addig a kálvini keresztyénység gondoskodott az uralkodói hatalom ellenőrzéséről s az ellenállási jog teo-riájával lehetőséget nyújtott arra, hogy a gonosz rendszer, mely demonizálta az istenit, egészen felcseréltesék egy másikkal, mely az istenit reprezentálja. A tanulmányunk értékes része a *magistratus populares*-ről szóló ismertetése. A demonizált világi hatalommal szemben a keresztyénység két eszközzel harcolt. A természeti törvény erkölcsi követeléseivel s Isten Igéje ítéleteivel A kálvinizmus azonban egy novumot hozott a keresztyénység ez egyetemes tulajdonához, mely az uralkodó kormányzat gonoszságával szemben tényleges eszköz. Ez a *magistratus populares*, mely kulcs is a kálvinizmus politikai etikájának alkotmányos karakteréhez. Az Institúcióban találjuk meg ennek alapjait s mint a tanulmányból látjuk, igazi kálvini politikusok s teológusok fejtették ki tovább s érvényesítették. Több kérdésnek, mint az állam és egyház viszonya, az engedelmisség s ellenállás dialektikája stb. értékes fejtegetéseit s történelmi adatokra támaszkodó kifejtését találjuk.

A könyv alapos tanulmányozás után készült, a címben foglalt területnek sok történelmi adatát tárja föl s ebben van érteke, hogy ezeket így nyújtja nekünk mai embereknek, hogy lássuk a református ember politikai gondolkodásának s cselekedeteinek gyökereit. Ma nagy szükségünk van erre. Az öntudatos református megnyilatkozások a politikai életben a magyar nép egészséges életéért nagyon kellene. E könyv erre segítség, bár olvasása közben érezzük, hogy szükséges tovább gondolnunk a szerző által felvetett kérdéseket s figyelniünk olyan református teológusok útmutatásaira is, mint Barthék, kik benne éltek s élnek az aktuális politikai küzdelemben s igazi református szellemű világosságot mutatnak e téren is.

B. D.

Hastings: Isten Igéje a gyermek lelkében.

Részint a „Sylvester” kiadásában, részint a budapesti Ref. Vallásoktató Testület kiadásában jelent meg. Szerkeszti; Dr. Incze Gábor.

Ez az „Isten igéje a gyermek lelkében” gyűjtő mondattal ellátott munka már e neve miatt is kíváncsivá teszi mindazt, aki tanítással foglalkozik. Önkéntelenül is kezébe veszi a könyvet és keres, kutat benne. Előbb kisebb, majd nagyobb igényeket támaszt iránta és türelmetlenül várja a lelkében felcsigázott igényre a feleletet. A ige azonban ige marad és éppen úgy megfelel nekünk, mint ahogy azt elvártuk.

A munka hat kötetes és mégis egy kerek egészet alkotó vezérfonal a gyermeki lelkekkel foglalkozók számára. A hat kötet különböző nevet visel.

I. A *mintakép* című első kötet Incze Gábor fordítása Csikesz Sándor tanulmányával. Gondolatok: „Pár szó a falusi istentiszteletről.” Az e kötet tanításai tehát valóban időszerű kérdésekkel foglalkozik és arra tanítja az ifjakat, gyermekeket egyaránt.

II. A *második kötet* „Isten napjai” címen Tildy Zoltán fordításában „A gyermek és az egyház” témát igyekszik kimeríteni.

Kapi Béla evangélikus püspök írt hozzá tanulmányt, amelyben mindenki által érthetően állapítja meg és szegezi le a gyermek és az egyház viszonyát. A többek között ezt is mondja: „a vallás élet és csak annak van vallása, ki Istentől áthatott, szeretettől lüktető, kegyelemben megnyugvó életet él.”

Milyen nagy igazságot szegez le a következőkben: „a gyermek lelki gondozója legyen teológus, ki benne él az írásban. Legyen a gyermek jóbarátja, ki szereti a gondjaira bízott sereget s minden lelket egy örökkévaló isteni értéknek tekint. Azután legyen a Krisztus tanítványa, ki jól tudja, hogy Krisztushoz csak akkor vezetheti a gyermeket, ha ő maga is Krisztus mellett áll szüntelen.”

Tildy Zoltán fordítása kedves és közvetlen.

A III. kötet Erdős Károly fordítása „A szemünk fénye” címet viseli B. Pap István teol. tanár tanulmányával. E kötet azt akarja, hogy az elhangzott tanítások alapján kapcsolat legyen az „Ószövetség és az Ifjúság” között.

B. P. Pap István tanulmánya elolvasása után egész más szemmel nézi az olvasó az Ószövetséget, mint azelőtt.

A kötet tanításai olyan kerek egészet alkotnak, hogy ahhoz sem tenni, sem elvenni nem kell.

„A második mérőöld” címen jelent meg IV. kötet, amelyet Gáty Ferenc ültetett át magyar nyelvre. „A család vallásos karaktere” gondolat szolgáltatába állítottatott ez a kedves kötet.

Szabó Imre a maga megszokott közvetlenségével vezeti be az előadásokat.

Nagyrészt újszövetségi történeteket dolgozott fel az író. Azt hiszem innen kapta a nevét is. Az egyes tanítások olyan ügyesen vannak összeállítva, hogy éppen úgy következnek, mint ahogy mi óhajtuk.

Hastings V. kötetét „Szolgáló angyalok” címen Dr. Halmi János gyömrői lelkész fordította le. Tannimánnal Dr. Imre Lajos látta el. E kötet célja — amint az alcímen olvasható — „A gyermek vallásos nevelése az iskola előtt.”

Maga a tanulmányt író éppen azt a kérdést boncolgatja, hogy van-e szükség a gyermek vallásos nevelésére az iskolába járás előtt? A tanulmány elolvasása után megkapjuk a helyes feleletet rá és az ezt követő világos leckék és rövid tanítások csak kiegészítik a bevezető tanulmányt. Ezt a célt szolgálja az a 38 feldolgozott lecke, amelyek e kötetet betöltik.

A VI. és egyben az utolsó kötet „Angyalok orcdája” címet viseli. Fordítója Dobos János és Incze Gábor.

E befejező kötet előtanulmányát Dr. Ravasz Lászlótól kapjuk útravalóul, amelynek címe: „A vasárnapi iskola és a gyermektistentisztelet.” Dr. Ravasz őszintén megállapítja a vasárnapi iskola fogyatékososságait, de azt is meg-

mondja, „a tanítói munka Magyarországon rendkívül fejlett művészetté vált, de ezt a fejlődést a legnehezebb tanítói munka : a vallástanítás még egyáltalán nem tette meg.”

E tanulmányt követi aztán az a 44 lecke, amely szép, érthető módon adja a gyermeknek azt, amit kell adnia, Istent és Krisztust.

Ez a munka drága kincs, amely nem lenne szabad, hogy hiányozzon egy tanító, egy lelkész és neveléssel foglalkozó könyvtárából sem. Ma, amikor annyira vágyik a gyermek a mesékre, a történetekre, e kötetekben adva van a forrás és bármelyik a maga kedves közvetlenségével bármikor elmondható és felhasználható Azonkívül a felnőtteknek — ha mindjárt laikus is — kedves olvasmányul szolgál.

Olvasóinknak különös figyelmébe és beszerzésre melegen ajánljuk. Beszerezhető a Budapesti Ref. Egyházmegye Gazdasági Hivatala útján (Kálvin tér 8 sz.) kötetenként füzve 3.20 P. áron, kötve 4.70 P.

Kovács Lajos, ref. tanító.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Felelős szerkesztő: DR. IMRE LAJOS. — Felelős kiadó: BEKES KÁROLY.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Kolozsvár, Hitler-tér 13. Református Theologia.

Jordáky-nyomda, Kolozsvár, Hitler-tér 13. — Felelős vezető: Jordáky Lajos

hogy a lapot fenn kell tartani, hanem beszélnek nekünk arról is, hogy szükség van egy olyan közösségre, amelyben az a szellem, amelyet ez a lap szolgált, kifejeződhetik, szükség van azok összetartására, akik ebben a szellemben dolgoznak, lelkipásztorok és tanítók szolgálatban való testvéri kapcsolatra.

Mi azt szeretnők, ha ez nem csak olyan lap lenne, amelyet valaki megkap, átfut s azután félretesz, hanem igazán szolgálhatna is azoknak, akik olvassák, ha barátjuk, segítőtársuk, nehézségeikben és kérdéseikben velük együttműködő társ lehetne. Úgy érezzük, Isten azért döntött így és parancsolta, hogy tovább folytassuk, mert ezt akarja általunk s így akar szolgálatába állítani.

Isten segítségével megpróbáljuk ezt a feladatot vállalni. De ehhez nekünk arra van szükségünk, hogy az olvasóink barátaink és munkatársaink legyenek, kérdéseket adjanak, gondolatokat vessenek fel, érintkezzenek a lappal annak szerkesztősége útján, hogy a mi szavunk igazán az élethez szólhasson és arra nézhessen, mikor az Életről szól.

Két dolgot kérünk tehát olvasóinktól. Az egyik az, hogy az előfizetési díjakat legyenek szivesek pontosan beküldeni, a lapot terjeszteni, főleg tanítótestvéreink között, esetleg úgy, hogy az iskola könyvtárának megrendelik. A másik, hogy legyenek velünk kapcsolatban, óhajtsaikat, kérdéseiket közöljék velünk, fejezzék ki, mikről szeretnének olvasni, mikben lehetünk segítségükre s mit várnak tőlünk. Azért is kérjük ezt, hogy a lap jövő évi programja összeállításánál tekintetbe vehessük.

Reméljük, hogy így egy közös munka által nemcsak a lap további szolgálata lesz lehetséges, hanem lehetséges lesz az is, hogy kialakuljon egy olyan munkaközösség, amely az Ige szolgálatának minden oldalán és vonatkozásában együtt dolgozik Isten Országá szolgálatában.

Kolozsvár, 1941 december hó.

Testvéri köszöntéssel :

A SZERKESZTŐK.

A „Dolgozatok a református theologiai tudományok köréből“ o. füzet sorozat legújabb száma:

16-ik szám:

DR. TAVASZY SÁNDOR:

Az ethika mai kérdései.

Ára 60 fillér.

17-ik szám:

Mi szükségünk van az Ótestamentumra

Irta: Dr. Gönczy Lajos. Ára 80 fillér.

18-ik szám:

KOZMA TIBOR:

Téma és textus a prédikációban

Ára 1— Pengő.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Még kapható:

Dr. Ravasz László:

Hit és engedelmesség

Prédikációk, beszédek, cikkek, előadások. 350 oldal. Ára 7— P.

Tűz és Só

címen jelent meg *Sipos Géza* prédikációskötete. A 31 beszédet tartalmazó, 200 oldalas, finom kivitelű könyv ára 4— Pengő.

JOH. VAL. ANDREA:

Az Úr jámbor szolgálója.

Szellemi szórakozás együgyű keresztyének mulattatására.

Fordította: Dr. Makkai Sándor. Ára 40 fillér.
